

**ТАВРІЙСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ**
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
V. I. VERNADSKY TAURIDA
NATIONAL UNIVERSITY

ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В.І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

**Збірник матеріалів
Міжнародного круглого столу**

УКРАЇНСЬКИЙ КРИМ: 10 РОКІВ ОКУПАЦІЇ

20 лютого 2024 року

ТАВРІЙСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ В. І. ВЕРНАДСЬКОГО
НАВЧАЛЬНО-НАУКОВИЙ ІНСТИТУТ ФІЛОЛОГІЇ ТА ЖУРНАЛІСТИКИ
КАФЕДРА ЖУРНАЛІСТИКИ

УКРАЇНСЬКИЙ КРИМ: 10 РОКІВ ОКУПАЦІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
МІЖНАРОДНОГО КРУГЛОГО СТОЛУ

20 лютого 2024 року

ЧЛЕНИ ОРГАНІЗАЦІЙНОГО КОМІТЕТУ:

Куш Наталія Валеріївна, кандидат філологічних наук, доцент, директор Навчально-наукового інституту філології та журналістики Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;

Досенко Анжеліка Костянтинівна, кандидат соціальних комунікацій, доцент, завідувач кафедри журналістики Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;

Юксель Гаяна Заїрівна, кандидат філологічних наук, доцент, доцент кафедри журналістики Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського;

Нестеренко Олеся Анатоліївна, старший викладач кафедри журналістики Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

У45 **Український Крим: 10 років окупації** : збірник матеріалів Міжнародного круглого столу, 20 лютого 2024 року / Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського. – Університетська книга, 2024. – 68 с.

ISBN 978-617-521-070-3

DOI 10.32782/978-617-521-070-3

У збірнику представлено наукові тези провідних учених України і зарубіжних країн у напрямку історії незаконної окупації Криму. Подано різні погляди щодо можливих концепцій реінтеграції Криму, стратегії захисту і розвитку української мови та закладів вищої освіти на тимчасово окупованій території, впливу окупаційної влади на населення півострова, інноваційних технологій у галузі підготовки майбутніх фахівців для роботи в Криму після окупації та багато інших питань. Збірник праць буде цікавим для наукових працівників, аспірантів, викладачів закладів вищої освіти, аспірантів та студентів у галузі «Журналістика».

УДК 341.223.14(477.75)«2014/2024»(062.552)

ISBN 978-617-521-070-3

© Таврійський національний університет
імені В. І. Вернадського, 2024

ЗМІСТ

Вараско Топу	4
Revolution of dignity and the Sochi Olympics	
Головченко М. М.	10
Наслідки окупації Криму у навчальній діяльності закладів вищої освіти	
Dankevich Yuliia	13
Termination of activities of information institutions and destruction of objects of tangible cultural heritage as a consequence of the temporary occupation of the autonomous republic of Crimea	
Досенко А. К.	16
Цифрові технології під час війни: помічники дезінформації	
Зінчук В. А., Коломієць О. В.	19
Концепт зради в художньому осмисленні (за новелою Миколи Хвильового «Я (Романтика)»)	
Кобиліна Ю. М.	22
Стратегії захисту і розвитку української мови в умовах деокупації Криму	
Миронова К. О.	26
Російсько-українська війна: волонтерська діяльність під час повномасштабного вторгнення	
Навальна М. І.	28
Україністика у вищій школі окупованого Криму	
Пашенко П. М.	31
Вплив окупаційної влади на права українських громадян в Криму	
Rylypchuk Ya. V.	34
Crimea under occupation: Crimean Tatar resist against Russia	
Скаленко О. К.	45
Глобальносистемна стратегія реінтеграції Криму	
Тарнавський А. М.	49
Цифровізація як засіб оптимізації процесу реінтеграції Кримського регіону України	
Тур'ян О. В.	54
Інтернет як комунікативний простір інформаційного суспільства	
Хоменко С. В., Панченко А. М.	57
Свобода слова та права людини в окупованому Криму	
Шкуренко О. М.	60
Державна політика деокупації Криму: ключові результати та перспективи	
Юксель Г. З.	64
Медійна система Криму до 2014 року	

Baracco Tony,
Oakland CC

REVOLUTION OF DIGNITY AND THE SOCHI OLYMPICS

Sport is unifying for communities and countries. The modern Olympics and the World Cup in soccer are spectacles meant to foster friendship. Sport is used as a soft form of diplomacy by bringing nations together, like the US and China in table tennis, for instance. Also, the grandiose buildings and beautiful scenery show the greatness of the host countries.

On a darker note, authoritarian leaders of the last century used sport as a way to show superiority over others. Famously, Adolf Hitler hosted the 1936 Summer Olympics in Berlin. The city was cleaned up to look nice, and the games were meant to show Aryan greatness. Ironically, the star of that Olympics was an African-American named Jesse Owens, who excelled in track and field. Lesser known, the Argentine and Brazilian dictators of the 1970s thrived with every win in soccer matches.

Attempt Return Russian Imperial Power

Out of the ashes of the USSR rose Vladimir Putin in 1999. He sought to bring back Russian greatness. Rich, powerful, and dominating its neighbors. He wanted to bring back a Russia that really never existed. Plus, Vladimir loves to portray himself as a virile, strong man who wrestled a tiger and played hockey. Sport is very important to him and a sign of Russian superiority. At first, Vladimir sought to be friendly with the US and Ukraine. As the years progressed, relations with those two countries worsened.

At the same time, his pursuit of excellence in sport in international competitions continued from the communist past. Back to the Cold War in the second half of the twentieth century, when Soviet bloc countries tried to outshine the West in sports. The Soviets, East Germans, and Czechs won lots of medals during the Cold War. Since the Soviet Union collapsed in 1991, we have learned that there was massive cheating to win those medals in international competitions.

Fast forward, and Putin attempts to restore Russian grandeur by hosting major events. First, Moscow hosted the 2013 IAAF Track and Field Championships. Then Sochi, a resort on the Black Sea, presented the 2014 Winter Olympics. And Russia hosted the 2018 World Cup soccer championships. No expense was spared to host each event. Over \$55 billion was spent on facilities just for the 2014 games.

Besides the new facilities, the Russians were going to win the most medals at those games. Vic Wild, an American-born snowboarder, won two gold medals in Sochi while earning \$400,000 and a new car from Russia. A South Korean speedskater, Viktor An, won three gold and one bronze medal for Russia at the Sochi Games. The Sochi Olympics were meant to be Putin's great moment, with shiny new structures in a lovely city near my grand palace and wonderful athletic performances by Russians. The country was back to greatness after the collapse of the Soviet Union and years of humiliation. Russia won the most medals at the 2014 Olympics, and the facilities were premier.

The Irony

The exact opposite occurred at the Olympics. Russia became a pariah to many in the west. In the preceding decade, the world uncovered massive fraud in drug-testing Russian athletes in Sochi. The Russians had cheated to win many medals.

And, most importantly for today's discussion, less than one thousand miles away in Kyiv, a revolution threw out the pro-Russian Ukrainian leader Yanukovich. The Ukrainians sought change from an inept leader. Ukrainians were not necessarily anti-Russia, yet many sought better relations with the richer European Union.

At the exact moment of Putin's great party, the Ukrainians cast a dark shadow on this glorious event. Putin believed Ukraine, with help from the US, had ruined the Russian moment. He blames President Obama and his Secretary of State, Hillary Clinton, who was planning on running for president in 2016.

The Olympics and Russian Invasion Panel. <https://mei.edu/events/olympics-and-russian-invasion> February 17, 2022

Nevermind, many Ukrainians just thought Yanukovich was inept, and most Ukrainians were not against Russia at that time. Putin and Russia sought vengeance. So, Russia invaded Crimea and, since February 2014, has steadfastly opposed the EU and America.

Conclusion

The Sochi games were meant to be a signal to the world that Russian superiority had returned just by looking at the place, the buildings, and the medals won, but the Ukrainian Revolution of Dignity ruined Putin's moment, and the Russian leader has been anti-Ukrainian and anti-American ever since. Within days of the Revolution of Dignity, Russia took over Crimea and started cyber warfare against the Democratic Party of the US. This hostility has only grown over the past decade and looks to continue.

References

1. Baumgartner, Pete. Scandal Smears Putin's Superpowered Vision For Russian Sport. URL: <https://www.rferl.org/a/russia-putin-superpowered-vision-sports-in-tatters/27898536.html> August 3, 2013.
2. 2008 – Sochi awarded the Sochi games
3. February 7–23, 2014 – The Sochi Olympic Games
4. February 22, 2014 – Yanukovich was ousted
5. February 27th Russian troops take over key areas of the Crimea.
6. March 2014 meetings are held to discuss how to work on social media to have Clinton lose in 2016, and how can Russia support whoever to defeat her according to the Mueller Report.
7. Clarke, Jesse. Crisis in Crimea: A Case Study in Geopolitics. URL: https://digitalcollections.sit.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=4113&context=isp_collection Fall 2019.
8. Geiß, Robin. Russia's Annexation of Crimea: The Mills of International Law Grind Slowly but They Do Grind. URL: <https://digital-commons.usnwc.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1377&context=ils> Volume 91 2015.
9. Goudimiak, Irene. Justifying War in Ukraine: An Analysis of Speeches, Excerpts and Interviews by Vladimir Putin. URL: <https://dsc.duq.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1113&context=etd> Spring 2016.
10. Holland, Steve. China asked Russia to delay the Ukraine invasion until after the Olympics. URL: <https://www.reuters.com/world/us-officials-say-china-asked-russia-delay-ukraine-war-until-after-beijing-202203-02/> March 2, 2022.
11. How Average Salary in Russia Compares to the US. URL: <https://www.newsweek.com/how-average-salary-russia-compares-us-1870740> 2024.
12. Key events in Vladimir Putin's more than two decades in power in Russia. URL: <https://apnews.com/article/vladimir-putin-russia-timeline-election-key-events-2847a1f85a617cd7563a88e99404e83d> December 8, 2013.

13. Lebovitz, Matthew. The Russian – Ukrainian Gas Dispute. URL: <http://large.stanford.edu/courses/2014/ph240/lebovitz1/> November 12, 2014.

14. Malksoo, Lauri. Ukraine symposium – illegality of russia’s annexations in Ukraine. <https://lieber.westpoint.edu/illegality-russias-annexation-ukraine/> October 3, 2022.

15. Meyer, Josh. A port city, a steel cage, a palace: The steps that made Putin ’the richest man in the world. URL: <https://www.usatoday.com/story/news/world/2022/04/26/vladimir-putin-personal-wealth-russian-sanctions/7169364001/> February 16, 2024. “Putin’s financial empire was built with a methodical system, using public resources and a close circle of friends. Observers say he made billionaires out of fellow spies and St. Petersburg associates who helped him. “He has run his financial affairs in a way that’s totally consistent with the biggest organized crime boss on the face of the earth”, says former U. S. illicit finance official David Asher.

16. Mykhnenko, Vlad. Expert Comment: Putin’s war – How did we get here?... Ukraine 2014. URL: <https://www.ox.ac.uk/news/2022-03-15-expert-comment-putin-s-war-how-did-we-get-here-ukraine-2014> March 15, 2019.

17. Navalny reveals investigation in “Putin’s Palace.” URL: <https://www.youtube.com/watch?v=n8J2dW-QYQY> DW clip of Navalny revealed “Putin’s Palace” on the Black Sea which cost billions to live an incredible lifestyle.

18. Parker, John W. The Mueller Report: The Missed Accelerants to Putin’s Interference. URL: <https://inss.ndu.edu/Media/News/Article/1861414/the-mueller-report-the-missed-accelerants-to-putins-interference/> May 30, 2019.

19. “...March 2014, as Russia moved quickly toward annexing Crimea after invading it, Clinton – now herself preparing to run for president – drew parallels between Putin’s claims that he was protecting.

20. Russian-speakers in Crimea and Hitler’s claims in the 1930s that he was protecting German minorities as he invaded Poland and other Eastern European countries. After that charge by Clinton, one Kremlin insider reported that “all senior Russian leaders consider her beyond redemption”. 11 Western post-Crimea economic sanctions against Russia began soon after, in the spring of 2014, adding a third accelerant to the motivations for Putin’s authorization of first steps toward meddling in the U. S. 2016 presidential elections. As it assessed the risks in taking this step, the Kremlin would have calculated increased but manageable strains in the relationship with Obama. The American president still had two years left in office but could not run for a third term. Besides, based on Putin’s experience with Obama in Syria, the Kremlin would not have expected Obama to make much of a fuss over Russian electoral interference if detected, and Putin in any case would probably not have cared. The more

challenging and even threatening scenario was Clinton succeeding Obama in 2016 – in spring 2014 the most likely outcome. The Kremlin would have braced for at least four years under Clinton of more challenging relations with the U. S. than under Obama. This expectation would have provided arguments in the Kremlin in early 2014 for going forward with an effort to try to derail what seemed the certainty of facing a President Hillary Clinton, or at least to stir up as much opposition as possible to her administration once in office. Thus, at their spring 2014 inception, Russian electoral interference goals were most logically to shave Clinton’s winning margin and to undermine her governing legitimacy to the maximum extent possible. Donald J. Trump would not have figured in Russian early scheming in 2014. The Mueller Report corroborates this when stating,

21. “Russian-government-connected individuals and media entities began showing interest in Trump’s campaign [only] in the months after he announced his candidacy in June 2015”. By February 2016, as already noted, this “interest” had turned to “support” for Trump. By July 2016, just five hours after Candidate Trump called on “Russia, if you’re listening, I hope you’re able to find the 30,000 emails that are missing [from candidate Clinton’s personal server]”, the Russian military’s Main Intelligence Directorate (GRU) targeted this server for the first time”.

22. Pazzanese, Christina. The rise of Vladimir Putin. URL: <https://news.harvard.edu/gazette/story/2019/12/analysts-discuss-the-20-year-rule-of-vladimir-putin/> December 19, 2019.

23. Pifer, Steven. Crimea: Six years after illegal annexation. URL: <https://www.brookings.edu/articles/crimea-six-years-after-illegal-annexation/> March 17, 2020.

24. Pifer, Steven. Trump, Putin, and Crimea. URL: <https://www.brookings.edu/articles/trump-putin-and-crimea/> July 9, 2018.

25. Ralph, Elizabeth F. Vladimir Putin, King of All Sport. URL: <https://www.politico.com/magazine/gallery/2014/02/vladimir-putin-king-of-all-sport-000020/?slide=0> February 7, 2014.

26. Rohde, David and Mohammed Arshad. Special Report: How the U. S. made its Putin problem worse. URL: <https://www.reuters.com/article/idUSBREA3H00T/> April 19, 2014.

27. Salushev, Sergey. Annexation of Crimea: Causes, Analysis and Global Implications Journal Issue. URL: https://gsj.global.ucsb.edu/sites/secure.lsit.ucsb.edu/gisp.d7_gs-2/files/sitefiles/Salushev.pdf 2014.

28. Shevel, Oxana. Putin Helped Create the ‘Anti-Russian Ukraine’ He Feared. URL: <https://daviscenter.fas.harvard.edu/insights/putin-helped-create-anti-russian-ukraine-he-feared> October 6, 2023.

29. Sochi's Striking Olympic Stadiums, URL: <https://www.architecturaldigest.com/gallery/sochi-olympics-buildings-architecture-slideshow> January 31, 2014. Below is a picture of one modern, unique stadium built for the games

30. "Russia's invasion of Georgia in 2008 took place during the summer Olympics in Beijing. The Kremlin's invasion of Ukraine in 2014 took place during the Winter Olympics in Sochi, Russia. Because of this pattern, many analysts have pointed to an increased risk of a new Russian invasion of Ukraine during the 2022 Beijing Winter Olympics. At this year's Olympic opening, China's President Xi and Russia's President Putin are due to meet for the first time in two years in person and to extensively discuss Ukraine and Russia's demands from the United States to withdraw from Eastern Europe." Move to active resistance to Putin or he will continue his belligerents to the west. Putin will delay invasion until after the Beijing Winter Olympics.

31. The Origins of Russia's Broad Political Assault on the United States. URL: <https://www.americanprogress.org/article/origins-russias-broad-political-assault-united-states/> October 3, 2018.

32. The World Anti-Doping Agency calls for Russia to be banned from athletics. URL: <https://www.france24.com/en/20151109-athletics-doping-russia-wada-ban-cheating-olympics-fsb-sochi> October 10, 2015.

33. This is Russian Vladimir Putin's secret palace and mistress. URL: <https://www.jpost.com/business-and-innovation/real-estate/article-739580>

34. Vasilyeva, Nataliysa. Russian Oligarchs foot most of 2014 Sochi Olympics. URL: <https://apnews.com/general-news-20a70c981bf84784ab1b39d339ac796f> May 20, 2013.

35. Van Metre, Lauren and Kathleen Kuehnast. The Ukraine-Russia Conflict Signals and Scenarios for the Broader Region. URL: https://ciaotest.cc.columbia.edu/pbei/usip/0033926/f_0033926_27629.pdf March 2015.

Головченко М. М.,

*старший викладач кафедри комп'ютерних
та інформаційних технологій*

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

НАСЛІДКИ ОКУПАЦІЇ КРИМУ У НАВЧАЛЬНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ЗАКЛАДІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Окупація АР Криму, яка вже триває протягом 10 років, має значний негативний вплив для різних сфер життєдіяльності півострова та України. Не виключенням стала і навчальна діяльність як особлива форма активності особистості, спрямована на засвоєння накопиченого соціального досвіду пізнання і перетворення світу [1]. Після анексії Криму, всі заклади вищої освіти залишилися функціонувати на території півострова (виключенням став тільки Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, який у 2016 році відновив свою діяльність у м. Києві). За даними відкритих інформаційних джерел, на початку 2014 року кількість закладів вищої освіти в окупованому Криму складала 94 (разом із філіалами), на кінець 2014 року – 10 закладів вищої освіти, у 2023 році – 8 закладів вищої освіти [2].

Існує кілька можливих причин, чому навчальні заклади все ж таки вирішили залишитися та продовжувати свою діяльність на тимчасово окупованій території:

– політична ситуація, як правило, релокація навчальних закладів із окупованих територій може бути доволі складним процесом з політичної та юридичної точки зору, також прийняття таких рішень можуть бути обмежені у зв'язку із втручанням зі сторони окупантів;

– фінансова складова, яка може бути пов'язана з великими фінансовими витратами на пошук або будівництво нових приміщень, закупка матеріально-технічного обладнання, розвиток інфраструктури переміщеного навчального закладу, що у свою чергу може бути непосильним завданням для держави;

– соціокультурні аспекти, які пов'язані з небажанням або побоюванням студентів, їхніх батьків та працівників закладів освіти змінювати місце постійного проживання, що може призвести до відчуття відсутності дому; не готовність до зміни у соціальному середовищі та культурного фону. Це може бути досить стресовим для громадян окупованої території та викликати певний дискомфорт у подальшій адаптації до нових умов життя;

– безпекова ситуація, в умовах повномасштабного вторгнення російської федерації переміщення закладів вищої освіти може створити проблеми із безпекою для здобувачів освіти та працівників, також нові місця розташування можуть бути менш безпечними для провадження своєї діяльності або вимагати нових заходів безпеки [2].

Отже, наслідки окупації Криму мають серйозний вплив на навчальну діяльність освітніх закладів, що у свою чергу призводить до великої кількості викликів і проблем для здобувачів освітніх послуг, працівників які забезпечували освітній процес та безпосередньо самого навчального процесу. У результаті окупації Криму українська влада втратила контроль над усіма освітніми закладами на окупованій території. Відбулися серйозні порушення прав людини, в тому числі і прав на освіту. Українська мова та культура почали перебувати під тиском зі сторони окупаційної влади та їх прихильників, що ускладнює отримання, а на разі і унеможлиблює провадження україномовної навчальної діяльності та отримання об'єктивної інформації.

Окупаційна влада призвела до втрати контролю України над будь-якою навчальною діяльністю в даному регіоні, як результат відбулася повна зміна стандартів та програм навчання, втрачений доступ до певних наукових ресурсів (музеїв, бібліотек, архівів, лабораторій, баз даних) та можливостей для проведення досліджень, ускладнило можливість молоді для участі у програмах обміну студентами [3].

Як один із негативних наслідків що вплинув на навчальну діяльність це проблеми з визнанням документів про вищу освіту. Влітку 2014 року перші випускники закладів вищої освіти вже отримували дипломи російського зразка. Документи що були видані на окупованій території у більшості випадків не визнаються країнами ЄС та їх організаціям. Це створює проблеми для випускників кримських закладів вищої освіти, які планували працювати або продовжити навчання за кордоном [3]. Невизнання документів про вищу освіту та обмежені можливості отримання якісної освіти провокує за собою міграцію молоді з регіону. Так, молода, освічена людина може шукати можливості для навчання та розвитку за межами окупованої території.

Викладачі почали шукати роботу в інших освітніх установах, а велика кількість студентів почали масово переводитися з кримських вишів до закладів освіти що знаходяться на підконтрольній частині України. Хоча в той час деякі студенти навпаки почали повертатися до окупованого Криму для вступу. Міграція студентів та працівників навчальних закладів призвела до змін в академічній спільноті, кадровому складі та в якісному навчальному процесі [3].

Психологічний стан студентів та співробітників закладів вищої освіти також один із вагомих наслідків окупації Криму. Окупація та зміна влади провокує відчуття страху та невизначеності, несвідомість щодо власного майбутнього, що може погіршити психологічне здоров'я, супроводжуватися довготривалим стресом, тривожністю, почуттям безнадійності та ізоляції. Втрата ідентичності та психологічного комфорту – може здійснюватися через примусовий процес нагромадження російської культури та ідеології. Особливий дискомфорт це буде викликати у тих, хто відчуває сильну приналежність до української культури [3].

Насамкінець, наслідком окупації Криму, є політична репресія, цензура та політизація навчального процесу. Заклади вищої освіти можуть стати інструментом політичного впливу та пропаганди, учасники освітнього процесу можуть відчувати страх виражати свої думки та власні переконання через загрозу репресії та цензури, що може призвести до відчуття обмеженості свободи вибору [5]. Реінтеграція навчальної діяльності та усунення негативних наслідків діяльності окупантів після деокупації Криму буде одним із найважливіших та найважчих етапів для відновлення функціонування освітньої системи у регіоні. Виокремимо кілька основних етапів відновлення навчальної діяльності у закладах вищої освіти:

- зміна політичної системи, перехід на демократичні принципи, що забезпечить свободу слова, права людини та гарантії навчального процесу;

- відновлення закладів вищої освіти, наукових ресурсів, інфраструктури, матеріально-технічного забезпечення, всього необхідного для провадження нормальної освітньої діяльності, що могло бути пошкоджено або знищено під час перебування в окупації;

- повернення викладачів та студентів які були вимушені покинути півострів, для продовження навчальної та викладацької діяльності;

- психологічна підтримка студентів, викладачів та персоналу закладів вищої освіти, які не мали можливості виїхати на підконтрольну територію та внаслідок окупації могли відчувати стрес та отримати психологічні травми;

- впровадження багатомовності та культурного розвитку в закладах вищої освіти, що включатиме в себе забезпечення навчання українською мовою, відновлення вивчення української культури та історії, а також сприяння міжкультурному діалогу [4].

Отже, наслідки окупації Криму у навчальній діяльності закладів вищої освіти можуть бути дуже серйозними, а їх реінтеграція потребуватиме комплексних стратегій, підходів та зусиль з боку уряду, місцевих влад, громадських та міжнародних організацій та західних партнерів. Загалом,

перебування в окупації серйозно вплинула на освітній сектор, перешкоджаючи доступу до якісної освіти, дослідницьких можливостей та обмежуючи можливості розвитку молоді в регіоні.

Список використаних джерел

1. Велика Українська енциклопедія. URL: <https://vue.gov.ua/>
2. Інформаційна агенція «Голос Криму». URL: <https://www.voicecrimea.com.ua/main/mainnews/articles/analytys/occupied-education-higher-education-for-crimean-2014-2016.html>
3. Кримська платформа. URL: <https://crimea-platform.org/>
4. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Про Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя»: Указ президента України № від 24 березня 2021 року № 117/2021. URL: <https://www.president.gov.ua/documents/1172021-37533>
5. Центр протидії дезінформації. URL: <https://cpd.gov.ua/articles/istoriya-povzuchoyi-aneksiyi-krymu-lyutyj-2014-2023-roky/>

Dankevich Yuliia,

*Docent of the Department of Computer and Information Technologies
V. I. Vernadsky Tavria National University*

TERMINATION OF ACTIVITIES OF INFORMATION INSTITUTIONS AND DESTRUCTION OF OBJECTS OF TANGIBLE CULTURAL HERITAGE AS A CONSEQUENCE OF THE TEMPORARY OCCUPATION OF THE AUTONOMOUS REPUBLIC OF CRIMEA

The forcible annexation of the Autonomous Republic of Crimea today is an aggression of the russian federation against indigenous peoples. As a result, the annexation of ARC led to the introduction of sanctions. According to the information of the international consultation and coordination “Crimean Platform”, in March 2014, the European Union for the first time introduced personal sanctions for actions “undermining the sovereignty and territorial integrity of Ukraine” [2]. According to official information,

in the field of international legislation and rules of warfare, the occupying power, which has occupied the territory, has no right to appropriate and destroy cultural values and historical monuments [6]. This demand is ignored by the Russian Federation as an occupying power. According to the Ministry of Culture and Information Policy, 63 cultural monuments of national significance, 1,080 of local significance, more than 30 museums and galleries have been registered on the territory of Crimea [6]. The main recorded forms of violations are: destruction of monuments, seizure of property or forced deprivation of property, “black” archaeological excavations, transportation of artifacts outside the borders of half the island.

The destruction of material cultural heritage was recorded as early as 2021, when it became known about the “implementation of the historical and archaeological park project by the occupying authorities” with subsequent illegal archaeological works. It is about Tavrian Chersonesus, where “a previously unknown part of ancient Chersonesus was discovered, a collection of tableware, metal, glass, stone products, jewelry and lamps was removed from the archaeological site” [1]. Considering that “earthworks and construction work were carried out using heavy construction equipment, due to indiscriminate excavation of deep soil layers, the unexplored cultural layer of the monument was destroyed” [6].

Due to the construction of the highway (“Tavrida highway”), the Mackenzie Mountains complex was damaged with the subsequent loss of artifacts, and the Dock Tower (part of the 14th century fortress) is also destroyed, since the foundation is collapsing due to the construction of a wharf near the monument. At the regulatory and legal level, in May 2021 the Verkhovna Rada adopted the Law “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Implementation of International Criminal and Humanitarian Law”, which provides for “ensuring the full implementation of the provisions of international criminal and humanitarian law regarding criminal prosecution for international crimes (genocide, crime of aggression, crimes against humanity and war crimes) and aimed at ensuring the fulfillment of international obligations to prevent legal and actual impunity for the commission of such crimes” [8].

Before that, in March 2014, the Verkhovna Rada adopted the Resolution “On the Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine regarding the guarantee of the rights of the Crimean Tatar people as part of the Ukrainian State”, in which “Ukraine recognizes the Mejlis of the Crimean Tatar people, the executive body of the Kurultay of the Crimean Tatar people, and the Kurultay as the highest representative body of the Crimean Tatar people people The Verkhovna Rada of Ukraine declares its support for the United Nations Declaration on the Rights of Indigenous Peoples” [7].

Gradually, during the ten years of occupation, the activity of Crimean Tatar educational institutions as information institutions also ceased. Thus, of the 16 schools in which the Crimean Tatar language was studied, after the invasion, only 7 remained, which are changing their status: some are being transferred to bilingual education. Other educational institutions remain general education, in which the study of the language is reduced to a minimum. We have to emphasize that only Feodosia has left the study of the Ukrainian language at the time of writing the material [4].

According to the definition of Vladyslav Miroshnichenko in the article “Destruction of education in the Ukrainian language in the occupied Crimea”, ethnocide continues as “a policy aimed at destroying the identity and culture of a separate ethnic community. Usually, physical destruction and persecution is only one element of such a policy. The main blows are inflicted on the fundamental elements of the nation – language, historical memory, culture, self-awareness. From the above, it can be concluded that the ultimate goal of the policy of ethnocide is the complete assimilation of the ethnic community. One of the main elements of ethnocide is linguicide – purposeful destruction of language as the main sign of ethnicity, which is carried out by displacing it from various spheres of social life” [5].

So, according to the so-called “Ministry of Education, Science and Youth of the Republic of Crimea” (as of March 2023), there are 547 general educational institutions of all forms of ownership in the occupied Crimea, in which 218,974 schoolchildren study. Of them, 212,090 (96.9 % of the total number) are educated in Russian, 6,700 (3 %) study Crimean Tatar, and 214 (0.1 %) study Ukrainian. 162 students study Ukrainian in school No. 20 in Feodosia, and another 52 in three Ukrainian-language classes of the Simferopol Academic Gymnasium (which before the occupation had the name “Ukrainian School-Gymnasium”) [5].

References

1. *Crimea. Realities*. In Crimea, out of 16 schools with the Crimean Tatar language of instruction, seven remain. URL: <https://ua.krymr.com/a/news-iz-16-krymskotatrskih-shkol-v-krymu-ostallos-7/29456283.html> (date of application: 10.02.2024).
2. *Crimea platform. EU and USA sanctions*. URL: <https://crimea-platform.org/news/sankciyi-yes-i-ssha/> (date of application: 11.02.2024).
3. Internet resource. URL: <https://mon.gov.ua/ua/news/informacijni-materiali-pro-deportaciyu-krimskotatarskogo-narodu-1944-rok> (date of application: 10.02.2024).

4. *LB.ua*. In occupied Crimea, the authorities want to close the Crimean Tatar school URL: https://lb.ua/society/2022/04/24/514566_okupovanomu_krimu_vlada_hoche.html (date of application: 12.02.2024).

5. Mirosnichenko V. “Destruction of education in the Ukrainian language in occupied Crimea”. *Voice of Crimea. Culture*. 03/08/2023/ (date of application: 12.02.2024).

6. Vandalism in Russian. *Government courier*. 03.06.2021. URL: <https://ukurier.gov.ua/uk/articles/vandalizm-po-rosijski/> (date of application: 10.02.2024).

7. Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine “On the Statement of the Verkhovna Rada of Ukraine regarding the guarantee of the rights of the Crimean Tatar people as part of the Ukrainian State” (Vidomosti Verkhovna Rada (VVR), 2014, No. 15, Article 581). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1140-18#Text> (date of application: 12.02.2024).

8. The Law of Ukraine “On Amendments to Certain Legislative Acts of Ukraine Regarding the Implementation of International Criminal and Humanitarian Law” dated May 20, 2021 URL: <https://www.rada.gov.ua/news/Povidomlennya/208710.html> (date of application: 12.02.2024).

Досенко А. К.,

*кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,
завідувачка кафедри журналістики*

Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського

ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ ПІД ЧАС ВІЙНИ: ПОМІЧНИКИ ДЕЗІНФОРМАЦІЇ

За часів повномасштабного вторгнення українці почали шукати шляхи протистояння країні-агресору в інформаційному просторі зокрема. Цей шлях протистояння почався ще з 2014 року коли рф незаконно анексувала частину території суверенної України – Автономну республіку Крим. З того часу і наукові кола, зокрема, почали вивчати питання впливу пропаганди, інформаційних технологій, дезінформації та багато іншого в контексті тематики майбутньої реінтеграції тимчасово-окупованих територій та пошуків механізму протистояння інформаційній ворожій навалі не лише в інформаційному просторі Криму, але й України та світу. В 2024 році побачила світ стаття А. Парубія під назвою «Війна Росії проти України і світу», яка стала

яскравим прикладом опису поведінки росії як країни терориста. Автор наголошує, що «Україна воює, і неоголошена війна, яка ведеться Росією проти нас, визначається як «гібридна», «нелінійна» або «війна керованого хаосу». Автор наголосив, що такого типу війна синтезує в собі декілька аспектів: військовий, інформаційний, терористичні тощо Такого роду конфлікт включає в себе «...три стадії: а) розхитування ситуації, і через кризу інспірування внутрішньодержавного конфлікту в країні-жертві; б) деградація, розорення і розпад країни з перетворенням її в так звану «недієздатну» державу; в) зміна політичної влади на цілком підконтрольну агресору» [1]. Усі ці три стадії (у більшому чи меншому обсязі) можуть бути реалізовані за допомогою цифрових технологій, що використовуються як майданчика для ведення інформаційної війни, розхитування ситуації в інформаційному середовищі ворога, розпал ворожнечі серед населення країни-противника, зміни політичної влади тощо. У 2024 році усі вище перераховані тези були реалізовані на території АР Крим рф за допомогою медіа та соціальної мережі Вконтакті. Цифрові технології (зокрема аудіовізуальні медіа) працювали на дискредитацію української влади, виховували негативне ставлення до материкової України та її населення, нав'язували думки про краще життя в росії, економічну стабільність та високі соціальні статки у разі переходу кримського півострова під російський прапор. Це був один із етапів розпочатої гібридної війни де вирізнявся «...потужний інформаційно-психологічний вплив, спрямований на дестабілізацію обстановки всередині конфліктуючої держави, зниження підтримки населенням діючої системи влади, забезпечення підтримки дій інсургентів, створення негативного іміджу влади конфліктуючої держави на міжнародній арені» [3]. Разом з тим, через десять років, українці як жоден інший народ у Європі відчувають те, що жорстокий тероризм рф носить циклічний характер, адже ця країна розв'язує військові конфлікти по всьому світу, має причетність до фінансування терористичних угруповань (про що свідчать останні події в Ізраїлі). Тероризм рф завжди розпочинається з інформаційної кампанії проти країни на яку росія планує напад. Подібні інформаційні вкиди починаються в медіа як на території самої росії (для того, щоб виховати неприязнь у росіян до інших народів таких як українці наприклад) та на території тієї країни на які рф планує наступ (для того, щоб виховати категорія населення, яка б мала проросійську позицію та працювала на федерацію. Радковець Ю. зазначає: «В часи інтенсивного розвитку інформаційних технологій, наявності глобальних інформаційних мереж і не менш глобалізованих засобів масової інформації складає «інформаційного супроводу» в гібридних війнах має надзвичайно важливе, якщо не вирішальне значення» [2].

Із вище викладеного випливає, що інформаційна складова у подібного роду війні реалізується як форма психологічного впливу [4] та маніпуляції масовою свідомістю, коли нав'язану думку буцім-то належить більшості через свідомий вибір мас. На думку О.Саєнко «Існує загальноприйняте його визначення – це цілеспрямоване виробництво і поширення спеціальної інформації, для безпосереднього впливу (позитивного або негативного) на функціонування і розвиток інформаційно-психологічного середовища суспільства, психіку і поведінку населення, керівництва країни, військовослужбовців. Інформаційно-психологічний вплив здійснюється, головним чином, на емоційну сферу свідомості» [3].

Прийняття або неприйняття (що представлено в історії меншими прикладами) інформаційно-психологічного впливу ґрунтується на психології, емоціях та бажаннях людей. Тобто, бажання жити краще в іншій державі (та постає з часом питання про реалію), бажання йти на війну та вбивати і грабувати (бо на війні вбивства та грабунки безкарні), бажання отримати свободу ув'язненими (про що свідчать численні приклади призиву до лав російської армії її кримінальної частини населення) тощо. Цифрові технології задіяні практично в усіх сферах впливу на маси стаючи її помічниками у веденні дезінформаційної політики. Таким є приклад антиукраїнської агресії російських медіа в Криму, що сприяла швидкій та без покарання анексії півострова. Така легка та швидка процедура захоплення територій іншої країни, мовчання світу та політичних лідерів призвели до нових ідей та вчинків щодо захоплення території уже всієї України, адже без території нашої держави РФ не бачить реалізації своїх імперських планів.

Список використаних джерел

1. Парубій А., секретар Ради національної безпеки і оборони України. Война России против Украины и мира. *Украинская правда*. URL: www.pravda.com.ua/rus/articles/2014/08/6/7034046/
2. Радковец Ю. І. Ознаки технологій «гібридної війни» в агресивних діях Росії проти України. URL: <http://www.nio.mil.gov.ua/pdf/2014-3.pdf>.
3. Саєнко О. Механізм інформаційно-психологічного впливу в умовах гібридної війни. *Психологічні науки*. URL: file:///C:/Users/PC/Downloads/Vnadpn_2015_1_11.pdf
4. Трансформація інформаційного ландшафту Криму і головне завдання журналістики. URL: <https://nsju.org/navchannya/transformacziya-informacziynogo-landshaftu-krymu-i-golovne-zavdannya-zhurnalista/>
5. Хоменко А. Сучасна війна: медіа простір першим зазнав зовнішнього впливу й трансформації. *Крим реалії*. URL: <https://www.voicecrimea.com.ua/>

Зінчук В. А.,

*студентка кафедри слов'янської та романо-германської філології
Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*

Коломієць О. В.,

*доцент кафедри слов'янської та романо-германської філології
Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського*

КОНЦЕПТ ЗРАДИ В ХУДОЖНЬОМУ ОСМИСЛЕННІ (ЗА НОВЕЛОЮ МИКОЛИ ХВИЛЬОВОГО «Я (РОМАНТИКА)»)

Зрада, зловіщий мандрівник усіх епох, протягує своє коріння через віки, завдаючи людям психологічних ран, тому вона не могла не залишити сліду в літературі. І зараз існує безліч творів, персонажі яких переживають зраду або ж самі є зрадниками.

Доказом того, що зрада була рушієм людських душ ще з давен-давен є українська народна творчість, а саме народні пісні, у поетиці яких народ виливав свій біль. В українському фольклорі можемо побачити різні прояви зради, а саме це і зрада коханої людини, і зрада родини, але найстрашнішою була зрада своєї нації.

Український народ завжди засуджував зраду в родині, і відсутність виправдання для цього явища була завжди очевидною. Н. Скрипник звертає нашу увагу на те, що невірність у коханні засуджується не лише з боку суспільства, але й надзвичайно негативно сприймається церковними нормами. Згідно з канонами церкви, навіть у думках необхідно утримуватися від зради, оскільки це вважається серйозним порушенням моральних норм і великим гріхом перед Богом.

«Найстрашнішою для українців є зрада свого народу, своєї нації, яка прирівнюється до найдорожчого, що є у житті кожної людини, – зради рідної матері» [6, с. 147], – стверджує дослідниця. Ця українська риса віддзеркалює глибокі національні цінності та підкреслює всю трагічність втраги, яку приносить зрада.

Любов – це невід'ємна частина людського життя, але не завжди вона буває щасливою, іноді зрада знищує це прекрасне почуття. Це знайшло

відображення в художній творчості. Концепт зради проявлявся майже в усіх фольклорних жанрах, зрада є однією з провідних тем в українській літературі. Одночасно це таємнича та найцікавіша тема, яка дає нам можливість зазирнути в глибину людської душі, пройти переживання разом із героєм та проаналізувати причини й наслідки цієї складної життєвої ситуації, що може допомогти нам уникнути подібного в реальному житті.

Українська літературна класика багата на твори із концептом зради: драма-феєрія «Лісова пісня» Лесі Українки, поема «Мазепа» Володимира Сосюри, повість «Перехресні стежки» Івана Франка тощо. Зрада в українській літературі має безліч варіацій, найбільш поширені варіанти: зрада державі; зрада коханню; зрада самому собі; зрада влади народові.

Зрада державі зазвичай є наскрізною темою в багатьох творах. Автори зображують зрадника в найгірших його проявах і часто можуть передавати власне ставлення до персонажа. Знаємо ще з давніх часів, що для українського народу зрада державі – це найстрашніший гріх, який не має ні виправдання, ні прощення.

Одним із письменників, якого звинувачували в усіх можливих гріхах, роками намагалися викреслити з історії української літератури, називаючи зрадником, був Микола Хвильовий. У своїх творах він використовує образ людини, яка живе в період різких, революційних переворотів.

У новелі «Я (Романтика)» ми можемо спостерігати за тим, як автор зображує душу героя-злочинця, показуючи глибини душі головного героя новели «Я (Романтика)», і дізнатися про внутрішній конфлікт із собою.

Герой переживає глибоку кризу, він губиться у своїх думках і не може віднайти правильного рішення. Упродовж усього твору в ньому бореться дві його «особистості»: «чекіст» і «людина».

На підґрунті цього внутрішньо-особистісного конфлікту головний герой, не змігши знайти правильне гуманне рішення, зраджує. Він зраджує не один раз і не два, це чотири зради, які не мають прощення і не викликають жодного співчуття.

Перша його зрада, яка запустила нищівний процес, – це зрада собі, власному «Я» і власним морально-етичним нормам. Ми не можемо сказати, що герой зрадив собі один раз і все, він зраджував собі і знищував власне «Я» кожним наступним вчинком і прийнятим рішенням.

У творі зображено події революції, час масових розстрілів, трибуналу, громадянської війни. Головний герой був революціонером, але у швидкому вирі цих жорстоких подій він відрікається від себе, перетворюючись у революціонера-фанатика. Його засліплює бажання служити ідеї, бути вірним і виконувати «обов'язок».

Наступні дві зради є наслідком зради собі, це зрада українському народу і зрада релігії. Зрада релігії відбувається під час зречення себе. «Я» – слуга ідеї, комуністичної ідеї, яка забороняє вірити в Бога, забороняє відвідувати церкву, а всіх, хто порушував заборону, чекало найгірше покарання – смерть.

В обов'язки чекіста входило чинити суд над людьми, виносити смертельні вироки. Із подій, описаних у новелі, бачимо, що він непогано справляється із своїми обов'язками, він вбиває, порушує одну із найважливіших заповідей: «Не вбивай!». Коли він наодинці із своєю совістю, у нього починають роїтися сумніви і пробивається гуманізм, але цього недостатньо для того, щоб врятувати нещасні душі і він продовжує вбивати, а чим більше крові на його руках, тим тихішим стає голос совісті. Гріх і фанатична ідеологія настільки сильно пустили коріння в його душі, що він вбиває матір.

Матеревбивство – це зрада матері. Головний герой не шукає способу, як уникнути страти, він шукає виправдання своїм ницим вчинкам. Він знову обирає фанатичну ідеологію, остаточно втрачає здоровий глузд і вбиває найріднішу людину. Разом із матір'ю помирає його власне «Я», тепер він – тіло для виконання доручень, яким рухає жакливій тоталітарний режим.

Можна сказати, що впродовж новели читача переслідують зради, одна за одною, вони входять в життя головного героя. Перша зрада, зрада себе на користь «чорного трибуналу», породжує конфлікт особистості і розпочинає трагедію «Я». Після неї наступними є зрада рідного народу і краю, зрада релігії і зрада матері. Провідною є зрада своїй душі. Адже відкрившись від внутрішніх переконань і внутрішнього світла, герой потрапив у лапи революційної ідеології, яка знищувала все гуманне і добре в душі кожного свого наслідувальника, перетворюючи його на жорстоку зброю для вбивств.

Список використаних джерел

1. Вовченко М. Проблематика твору «Я (Романтика)» М. Хвильового. *Історичний досвід і сучасність* : матеріали ХХVI наукової конференції здобувачів вищої освіти. 2020. № 38. С. 6–8.
2. Молодичук О. А. Мовностилістичні засоби концепту кохання/зрада в українських народних баладах. *Філологічний вісник Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини*. 2013. № 4. С. 81–89.
3. Немченко І. Ю. Світоглядні орієнтири в українській малій прозі 20-х рр. ХХ ст. *Питання літературознавства*. 2005. № 13 (70). С. 129–136.

4. Ніколаєнко В. М., Шварцман Д. І. Роздвоєння реальності та крах ідеалів у новелі «Я (Романтика)» М. Хвильового. *Вісник Запорізького національного університету*. 2008. № 2. С. 165–168.

5. Підодвірна М. І. Феномен ненадійного наратора в українській прозі ХХ століття: історико-літературний вимір : дис. ... канд. філол. наук : 10.01.01 / Тернопільський нац. пед. ун-т ім. В. Гнатюка. Тернопіль, 2020. 227 с.

6. Скрипник Н. І. Концепт зрада в українському фольклорі. *Актуальні проблеми філології та перекладознавства*. 2014. № 7. С. 146–149.

7. Українська мала проза ХХ століття : антологія / упоряд. В. Агеєва. Київ : Факт, 2007. 1509 с.

8. Український письменник Микола Хвильовий (1893–1933) : бібліогр. покажч. / уклад. Т. В. Гологорська. Харків : ХДНБ ім. В. Г. Короленка, 2008. С. 135.

Кобиліна Ю. М.,

*старший викладач кафедри слов'янської та романо-германської філології
Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського*

СТРАТЕГІЇ ЗАХИСТУ І РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ В УМОВАХ ДЕОКУПАЦІЇ КРИМУ

Українська мова є однією з основних складових національної ідентичності та культурної спадщини України. Проте, після анексії Криму російською федерацією в 2014 році українська мова опинилася під загрозою знищення на всіх рівнях суспільного розвитку. Після повномасштабного вторгнення РФ у 2022 році це питання набуло ще більшої актуальності та потребує створення необхідних умов для відновлення територіальної цілісності та суверенітету України. Основні напрями державної політики, направлені на реінтеграцію та деокупацію тимчасово окупованого Криму, передбачають шляхи реалізації комплексу традиційних та асиметричних заходів дипломатичного, військового, економічного, інформаційного, гуманітарного та іншого характеру [6].

В Огляді щодо обмеження функціонування української мови на тимчасово окупованих територіях України, підготовленому Уповноваженим із захисту державної мови у співпраці з Представником Президента України в Автономній Республіці Крим, Крайовою Радою Українців

Криму (КРУК), Рухом добровольців «Простір свободи», задокументовано численні факти порушення міжнародного права, які стосуються дій окупаційної влади, спрямованої на культурний і ментальний розрив між населенням України та мешканцями тимчасово окупованих територій, що негативно впливатиме у майбутньому на їхню реінтеграцію в український соціокультурний простір [2]. Слід зазначити, що у міжнародних документах постійно згадуються різні аспекти порушень прав людини в окупованому Криму. Проте, на жаль, питання цілеспрямованої політики держави-окупанта щодо знищення української мови й ідентичності зустрічається вкрай рідко і лише тезово, не розкриваючи підґрунтя та наслідки таких дій. Слушно зазначити, що навіть у таких документах повільно, але відбувається зміна у бік повноцінного визнання однієї з головних цілей держави-агресора – знищення української спільноти в окупованому Криму та тотальний лінгвоцид.

З метою ціннісної трансформації та реінтеграції мешканців Криму в український суспільно-політичний та культурний простори Україна впроваджує комплекс заходів, спрямованих на інтенсивну соціально-психологічну роботу з переконаннями, емоціями та іншими гуманітарними й суспільними характеристиками населення, які формувалися до російської окупації, а згодом зазнали посиленого пропагандистського впливу під час неї [5].

Для забезпечення захисту та розвитку української мови розроблено загальну стратегію когнітивної деокупації Криму, яка враховує політичні, соціокультурні та освітні аспекти, направлені на реалізацію першочергових заходів, необхідних для ефективної реінтеграції Криму [3]. Лише шляхом спільної роботи державних і недержавних структур, міжнародних партнерів та громадськості можна забезпечити збереження та розвиток української мови та культури в окупованому Криму.

Важливим елементом у політичних стратегіях є посилення дипломатичного тиску на російську федерацію з метою відновлення прав українців на вільне використання рідної мови на окупованих територіях. Для цього необхідно активізувати діалог з міжнародними партнерами, включаючи ЄС, ООН та інші міжнародні організації, з метою залучення їхньої підтримки у забезпеченні мовних прав українців в Криму. Важливим чинником стане створення спеціальних програм та фондів для підтримки української мови на окупованих територіях, зокрема в Криму.

У сфері соціокультурних стратегій важливою є підтримка та розвиток україномовної культури на окупованих територіях. Це може бути досягнуто через організацію культурних заходів, виставок, концертів та літературних вечорів, що спрямовані на збереження та просування української

мови та культури. Саме підтримка культурних ініціатив сприятиме збереженню та розвитку української мови, шляхом розвитку україномовної спільноти як засобів збереження мовної ідентичності та культурних цінностей.

Однією з ключових освітніх стратегій є створення умов для забезпечення доступу до україномовної освіти в Криму. Це може бути досягнуто шляхом відновлення діяльності українських шкіл та університетів на території Криму, а також за допомогою проведення мовних курсів та тренінгів для місцевого населення. Усунення української мови з освіти в окупованому Криму є свідомою спробою стерти українську ідентичність з регіону, що безпосередньо пов'язано з милітаризацією освіти, яка інтенсивно відбувається на півострові з 2014 року [1].

Крім зусиль забезпечення мовних прав українців, необхідно враховувати й інші аспекти демократії та прав людини. Важливим є забезпечення свободи слова та доступу до незалежних ЗМІ, які мають можливість висвітлювати ситуацію з мовними правами та іншими правами людини в окупованому Криму. Також потрібно наголосити на важливості проведення міжнародних моніторингових місій, які б забезпечували спостереження за дотриманням прав людини, у тому числі мовних прав, в окупованому регіоні. Реагування на порушення цих прав може включати в себе не тільки засудження порушень міжнародними організаціями, використання міжнародного права для захисту прав людини та мовних прав, а також надання правової допомоги та підтримки постраждалим. На жаль, ні дії України, ні реакція міжнародної спільноти не зуміли зупинити послідовне та системне знищення української мови в публічному просторі окупованого Криму загалом і в освітньому середовищі зокрема. Ключову роль у поширенні інформації про мовні права та інші аспекти культурного життя в окупованому Криму мають відігравати медіа та інформаційні ресурси, які активно висвітлюють питання збереження та розвитку української мови.

Таким чином, реалізація стратегій захисту і розвитку української мови в умовах деокупації Криму потребує комплексного підходу та активної підтримки з боку української держави та міжнародної спільноти. Зважаючи на динамічну ситуацію в окупованому Криму, важливо здійснювати постійний моніторинг ефективності застосованих стратегій та адаптувати їх у відповідності до змін у політичному, соціальному та культурному контексті, що дозволить забезпечити оптимальні умови для захисту та розвитку української мови в умовах деокупації Криму. Реалізація стратегій, спрямованих на захист української мови в умовах деокупації Криму, може знайти своє рішення шляхом виконання наступних заходів: міжнародний

тиск на державу-агресора; створення спеціальних програм та фондів; підтримка культурних ініціатив; розвиток україномовної спільноти; організація мовних курсів; формування кадрового резерву вчителів української мови для освітніх закладів; гарантування демократичних принципів і прав людини; створення механізмів реагування на порушення; культурна мобілізація громадянського суспільства; постійний моніторинг та адаптація стратегій; сприяння міжкультурному діалогу; залучення медіа та інформаційних ресурсів; співпраця з міжнародними організаціями та громадськими партнерами тощо.

Список використаних джерел

1. Вітко-Присяжнюк Я. Сучасна мовна політика України в контексті питання національної безпеки. *Мова і право: лінгвістичний аспект розуміння, тлумачення та застосування права* : матеріали міжвузівського круглого столу (09 листопада 2023 року). 2023. С. 9–13.

2. Огляд щодо обмеження функціонування української мови на тимчасово окупованих територіях України. URL: <http://surl.li/qvjxr>

3. Пріоритетні кроки української держави після деокупації Криму. URL: <http://surl.li/qvkcđ>

4. Про забезпечення функціонування української мови як державної. *Офіційний вебпортал парламенту України*. URL: <https://zakon.rada.gov.ua>

5. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 11 березня 2021 року «Про Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя»: Указ Президента України від 24 березня 2021 року № 117/2021. *Офіційний вісник України*. 2021. № 26. Ст. 1255.

6. Урядовий план реінтеграції Криму: міжнародний вимір / Б. Бабін, Е. Плешко, Т. Линник, А. Чвалюк, О. Плотніков, В. Філатов ; Асоціація Реінтеграції Криму. URL: <http://surl.li/qvjyy>.

Миронова К. О.,

студентка кафедри журналістики

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

Науковий керівник: Досенко А. К.,

кандидат наук із соціальних комунікацій, доцент,

завідувачка кафедри журналістики

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

РОСІЙСЬКО-УКРАЇНСЬКА ВІЙНА: ВОЛОНТЕРСЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ ПІД ЧАС ПОВНОМАСШТАБНОГО ВТОРГНЕННЯ

Україна постійно перебувала на роздоріжжі глобальних процесів, зважаючи на свої історичні та географічні показники. Останніми роками країна стала центром тотальних змін та рішень кардинального масштабу.

«Початок неоголошеної війни російської федерації проти України є неприхованою агресією проти суверенної, незалежної держави і демонстративним порушенням міжнародних норм. Цілком очевидно, що путінська росія є не лише державою-агресором, а й державою-терористом, яка загрожує європейській та світовій безпеці» [1, с. 8].

Повномасштабне вторгнення розділило життя українців на «до» та «після», але передумови цього вторгнення почалися ще задовго до 2022 року. Інформаційна війна проти України ведеться вже дуже багато років. Російська влада всіма можливими способами давала зрозуміти світу про свої наміри стосовно України. Зокрема, путін ще у квітні 2008 висловлювався щодо України тодішньому Президенту США Джорджу Бушу, так: «Україна – це навіть не держава! Частина її територій – це Східна Європа, а інша значна частина просто подарована нами!».

Гібридна агресія росії стала відправною точкою, яка була підсилена інформаційною пропагандою та величезною кількістю кібератак. Унаслідок надзвичайної складної ситуації, взаємодії політичних та економічних факторів відносини між росією та Україною загострювались надзвичайно швидко. Результатом усіх цих дій стала спочатку анексія Криму (2014 р.), коли після неоднозначного референдуму росія порушила всі принципи міжнародного права та суверенітету України. Потім було виникнення збройного конфлікту в регіоні Донбасу та втручання в внутрішні справи України.

На думку П. Павленка, анексія Криму, утворення так званих «ДНР» і «ЛНР» є продуктами кремлівської пропаганди 2014 року. До їх реалізації

Росія готувалася щонайменше 10 років і доволі ґрунтовно. Принаймні ще з 2004–2005 рр. відстежується поживалена увага російських ЗМІ, періодичних видань РПЦ і УПЦ МП до України [2, с. 125].

Із самого початку агресії росії на Україну волонтери переорієнтували свою діяльність, приділяючи увагу не лише на підтримку цивільного населення, але й на допомогу військовим, збираючи їм на все необхідне оснащення. Посилення силових структур за підтримки волонтерів почалося із антитерористичної операції та посилено продовжилося під час повномасштабного вторгнення. «Найбільш ефективний внесок до посилення обороноздатності держави волонтерський рух зробив саме напочатку воєнних дій у Донецькій та Луганській областях, коли забезпечення державою силових підрозділів здійснювалося повільно, не вистачало елементарних систем захисту, обмундирування та продовольства. За лічені місяці волонтерські ініціативи перетворилися на потужні організації, діяльність яких була спрямована на забезпечення майже всього спектра потреб як силових структур, так і громадян, що постраждали від воєнних дій. Вирішальну роль у цьому процесі відіграли два чинники: патріотичне піднесення у суспільстві, що призвело до появи безпрецедентної кількості волонтерів і благодійників; менеджерські якості керівників волонтерських організацій» [3].

На даний момент, волонтерський рух є критично необхідним для українців. На плечах волонтерів зараз: формування гуманітарної допомоги, її доставка та розподіл; медична підтримка; організація зборів на підтримку ЗСУ (збори на амуніцію, техніку та інше вкрай необхідне обладнання); інформаційна підтримка, координація через соціальні мережі та ЗМІ для швидкого закриття запиту; соціальна допомога постраждалим сім'ям, яка включає підтримку на надання всього необхідного для забезпечення життєвих потреб; а також психологічна підтримка, завдяки організації спеціальних програм для постраждалих. Не є виключенням і зарубіжні волонтерські центри, які завзято допомагають не лише фінансово, а й беруть безпосередню участь у подоланні наслідків агресії та евакуаціях.

Волонтерство в Україні відіграє провідну роль, адже його функціонування є абсолютно незалежним та ключовим у закритті певних потреб сучасного українського суспільства. Зважаючи на складну політичну ситуацію волонтери – невичерпне джерело підтримки не лише для цивільного населення, а й для армії. Отож волонтерство важлива сфера для вирішення поточних викликів та подолання наслідків повномасштабного вторгнення росії на Україну.

Список використаних джерел

1. Гай-Нижник П. П. Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. – Київ : «МП Леся», 2017. 332 с.
2. Павленко П. Ю. Українська Православна Церква Московського Патріархату – епіцентр російського неоімперіалізму в Україні (погляд через призму війни на Донбасі). Київ : Київська православна богословська академія, 2015. Ч. 1. С. 163.
3. Волонтерський рух: світовий досвід та українські громадянські практики: аналіт. доп. Київ : НІСД, 2015. С. 18.

Навальна М. І.,

професор кафедри журналістики та мовної комунікації

Національного університету біоресурсів та природокористування України

УКРАЇНІСТИКА У ВИЩІЙ ШКОЛІ ОКУПОВАНОГО КРИМУ

Державний бюджетний освітній заклад вищої освіти Республіки Крим «Кримський інженерно-педагогічний університет імені Февзі Якубова» (ДБОЗВО РК КПУ імені Февзі Якубова), на якому раніше функціювала кафедра української філології. Тільки з вересня 2022 року стала називатися кафедрою російської та української філології [2]. Завідує кафедрою Ніна Федорівна Грозян, доктор філологічних наук, яка в 2020 році у спеціалізованій вченій раді Д 32.051.02 у Східноєвропейському національному університеті імені Лесі Українки (тепер Волинський національний університет імені Лесі Українки) захистила дисертацію у вченій раді «Категорія другорядних членів речення на тлі формально-синтаксичної та семантико-синтаксичної структур речення» на здобуття наукового ступеня доктора філологічних наук зі спеціальності 10.02.01 – українська мова [1].

Основний науковий напрямок кафедри – антропоцентрична парадигма літературно-мовного простору (Науковий керівник: доктор філологічних наук, доцент, завідувач кафедри російської та української філології Грозян Н. Ф.).

Науково-дослідна робота (НДР) та науково-дослідна робота студентів (НДРС) є найважливішими напрямками діяльності кафедри. Цілями НДР є як теоретичні, так і практичні наукові дослідження на тему кафедри. Завдання НДР, які стоять перед викладачами кафедри: координація

науково-методичної роботи; організація науково-дослідної діяльності учнів; впровадження результатів наукових досліджень, які проводяться на кафедрі, у навчальний процес; підготовка наукових видань, навчальних посібників та ін.; проведення конференцій, круглих столів, майстер-класів, семінарів.

У межах виконання досліджень з тематики НДР здійснюється публікація наукових статей, видання монографій, навчальних посібників, участь у конференціях.

Кафедра щорічно проводить: регіональну науково-практичну конференцію «Тарас Шевченка та сьогодні»; круглий стіл «Антропоцентрична парадигма літературно-мовного простору та її роль у методиці викладання філологічних дисциплін» у рамках науково-практичної конференції «Творчість Лесі Українки та інших письменників та митців новітньої епохи в полікультурному просторі»; з періодичністю у два роки – Наукова конференція з міжнародною участю «Сучасна філологія в поліетнічному світі». За результатами конференцій видаються збірники матеріалів конференцій. На кафедрі щомісяця проводяться наукові семінари.

Одним із векторів виховної роботи кафедри є розвиток творчого потенціалу студентів. Система такої роботи включає організацію та відвідування тренінгів щодо розвитку літературної майстерності та літературних майданчиків, на яких звучить живе поетичне, художнє слово.

Такими стали заходи у Кримській республіканській універсальній бібліотеці імені І. Я. Франка: з нагоди 165-річчя від дня народження Івана Франка літературна вітальня «Спадщина Івана Франка та сучасність», з нагоди дня народження Лесі Українки читацька конференція «Квітка на долоні вічності»; а також у межах спільного з Науково-технічною бібліотекою проєкту «Літературні ювілеї»: літературна вітальня «Поетична палітра Криму» у рамках Форуму рідних мов, літературно-музичний вернісаж «Ми чуємо тебе, Кобзарє, крізь сторіччя!» до Дня народження Т. Г. Шевченка.

Творчі роботи кафедри публікуються на сторінках молодіжного журналу «Ми!» та університетської газети «Гармонія», проходять апробацію на республіканських, всеросійських, міжнародних конкурсах.

Щорічно кафедрою російської та української філології проводиться регіональна олімпіада серед 6–10 класів шкіл Криму. Під час «Форуму рідних мов» проводиться спільний семінар-практикум викладачів вищої школи та вчителів середніх загальноосвітніх шкіл з проблем викладання рідних мов та літератур (досвід спадкоємності).

Кафедра російської та української філології характеризується перспективами наукового розвитку. На кафедрі відбуваються щомісячні наукові

та методичні семінари, на яких обговорюються концептуальні доповіді викладачів та обґрунтовуються наукові дослідження аспірантів. Викладачі кафедри проводять активну дослідницьку роботу, що сприяє науковому зростанню кафедри.

Тільки в Державному бюджетному освітньому закладі вищої освіти Республіки Крим «Кримський інженерно-педагогічний університет імені Февзі Якубова» на 1 або 2 курсах в навчальних планах на всіх профілях (спеціальностях) є українська мова. Правда, небагато. 18 год. контактних (аудиторних). Але це десь близько 2,5 ставок набирається. Українська йде в прив'язці з кримськотатарською та російською. Тобто 3 державних мови в Республіці Крим, тому на ученій раді університету було вирішено, що на всіх спеціальностях мають вивчатися (оглядово) ці 3 мови.

При наборі на бакалаврат дають контрольні цифри прийому 10 місць на профіль англійська мова і література, українська мова і література (на тепер це 3 та 4 курси).

У 2022 році ми не оголошували прийом на профіль з українським (дуже важко набирати, заповнюємо бюджетні місця додатковим набором).

У 2023 році вирішили оголосити прийом студентів на профіль російська мова і література, українська мова і література (10 осіб).

Отже, 4 курс АУ – 10 студентів; 3 курс АУ – 8 студентів; 1 курс РУ – 10 студентів.

Список використаних джерел

1. Грозан Н. Ф. Фразеологічна мікросистема «поведінка людини» в українській мові (ідеографічний, аксіологічний аспекти) : автореферат дис. ... канд. філол. наук : 10.02.01 «Українська мова». Дніпропетровськ, 2003. 20 с.

2. Державний бюджетний освітній заклад вищої освіти Республіки Крим «Кримський інженерно-педагогічний університет імені Февзі Якубова». URL: <https://kipu-rc.ru/fakultet-filologii/kafedra-russkoj-filologii>.

Пашенко П. М.,

аспірант кафедри публічного та приватного права

Навчально-наукового гуманітарного інституту

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

ВПЛИВ ОКУПАЦІЙНОЇ ВЛАДИ НА ПРАВА УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАДЯН В КРИМУ

У процесі дії режиму воєнного стану особливого значення набуває питання зміцнення законності та правопорядку, протидія порушенням правових норм, дотримання прав та свобод людини і громадянина. Має зростає роль права як найважливішого регулятора суспільних відносин, а тому постає необхідність зміцнення у суспільстві довіри до правових інститутів та правових норм, підвищення рівня правової культури населення. У цьому контексті проблема правового нігілізму як крайньої форми прояву деформації правової свідомості, стає однією із актуальних проблем юридичної науки.

Нігілізм (від лат. “*nihil*” – ніщо) – це «невизнання загальноприйнятих суспільних, моральних норм, цінностей, ідеалів, законів, принципів, авторитетів, традицій тощо. Інколи заперечення цих норм здійснювалось з метою затвердження та піднесення інших цінностей» [1, с. 14].

Неабиякий прояв правового нігілізму тривалий період часу відчують українські громадяни в тимчасово окупованому Криму.

Нагадаємо, агресія росії проти України почалася в 2014 році з захоплення Криму. Тоді в кінці лютого на півострові почали з’являтися проросійсько налаштовані люди та військові без опізнавальних знаків, які намагались захопити півострів. 26 лютого 2014 року в Сімферополі відбувся масовий мітинг під будівлею Кримського парламенту на підтримку територіальної цілісності України. Ця подія стала символом опору окупації, що триває на півострові вже десять років [2].

За даними уповноваженого Верховної Ради з прав людини, в тимчасово окупованому Криму значна кількість громадян перебуває у місцях позбавлення свободи у рамках політично мотивованого або релігійного кримінального переслідування. З початком широкомасштабного вторгнення українці в Криму отримали нові приводи для переслідувань. Зокрема, за останній рік заведено понад 300 адміністративних справ «за дискредитацію армії росії», понад 500 кримінальних справ за ухилення від служби у збройних силах російської федерації.

За повідомленням постійної представниці Президента України в АРК Таміли Ташевої, на півострів у незаконний спосіб приїхали щонайменше

800 тисяч російських громадян, які активно сприяють у проведенні каральних заходів щодо українських громадян [3].

Окупанти цілеспрямовано створювали нові інструменти для переслідування українських громадян, прикладом чого є визнання верховним судом рф кримськотатарського батальйону терористичною організацією.

Зафіксовано значну кількість випадків катувань та погроз у СІЗО окупованого Криму. Також окупанти проводять масові затримання та адміністрації адвокатів, які намагаються захищати права українських громадян; продовжується практика незаконного етапування політв'язнів на територію росії.

Голова правління Кримськотатарського ресурсного центру Ескандер Барієв повідомив, що у Криму, окрім незаконних призовних кампаній, була проведена незаконна мобілізація, яка цілеспрямовано проходила у місцях компактного проживання кримських татар [4].

Також, зазначив Барієв, розпочалася практика викрадення та вивезення із новоокупованих територій дітей до тимчасово окупованого Криму, депортація їх до росії.

Українці, які лишилися та 10 років перебувають в окупації в Криму, вони є заручниками складних життєвих обставин та заручниками окупаційних сил.

Громадяни України в окупованому Криму при відмові отримати паспорт рф «опиняються в павутині відчуження» і позбавлені доступу «до основних державних послуг, таких як соціальне забезпечення та охорона здоров'я».

За повідомленням заступниці Верховного комісара Організації Об'єднаних Націй з прав людини Нада аль-Нашіф, відмова отримувати російські документи «підвищує ризик свавільного затримання тих, хто чинить опір» [5].

Аль-Нашіф наголосила: як для військовополонених, так і для цивільних, утримуваних росією, «катування залишаються жорстокою реальністю» а ті, хто вижив, «описують жорстокість, яку важко уявити», включаючи ураження електричним струмом, сексуальне насильство та побиття.

«Незліченну кількість затриманих також змушували вихвалити Російську Федерацію, вчити та співати російські пісні і жорстоко били за те, що вони не могли цього зробити, або говорили українською мовою, – зазначила вона.

Представниця ООН додала, що Москва не докладає жодних помітних зусиль, щоб забезпечити відповідальність за порушення, скоєні її представниками.

Українська Гельсінська спілка з прав людини також фіксує порушення прав людини в окупованому Криму.

Окупанти проводять агресивну політику русифікації та колонізації Криму, мілітаризують освіту, проводять незаконні мобілізації до окупаційної армії, утискають у праві сповідувати свою релігію невідконтрольні окупантам релігійні громади. Найбільше страждають від цієї політики корінні народи. Окупанти проводять цілеспрямовані рейди з мобілізації кримських татар на війну проти України, – каже юрист громадської приймальні УГСПЛ з питань Криму Леонід Сітченко. – Українські суди вже зараз заочно притягають до відповідальності тих, хто працює на окупаційний режим та причетний до порушень прав людини у Криму. Чи вийде потім притягнути до реальної відповідальності – покаже час та те, яким чином буде деокупований півострів. Та попри переслідування, залякування та утиски, кримчани продовжують чинити спротив окупації.

За вказаних обставин частина українських громадян, в очікуванні деокупації Криму, є пристосуванцями і змушені ставати пасивними прихильниками ідеології «русского мира» та СРСР [6].

З огляду на складну ситуацію в окупованому Криму щодо дотримання прав та свобод українських громадян, процеси деокупації, а потім і реінтеграції, будуть непростими.

З наслідками окупації Криму потрібно буде працювати десятиліттями.

Для подолання ризиків масового поширення такої форми деформації правової свідомості, як нігілізм, необхідна відповідальність за всі військові злочини. Насамперед міжнародно-правова відповідальність посадових осіб держави-агресора.

Список використаних джерел

1. Бойко В. П. Правовий нігілізм та форми його прояву у суспільному житті. *Юридичний вісник України*. 2004. № 47. С. 14.

2. 9 років окупації та спротиву в Криму: 180 громадян України досі перебувають за ґратами. 28.02.2023. *Українська Гельсінська спілка з прав людини*. URL: <https://www.helsinki.org.ua/articles/9-rokiv-okupatsiita-sprotyvu-v-krymu-180-hromadian-ukrainy-dosi-perebuvaiut-za-gratamy/> (дата звернення: 16.02.2024).

3. Україну чекають у Криму, хоча настрої у людей різні – Ташева. 28.11.2023. *Українформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3793066-ukrainu-cekaut-u-krimu-hoca-nastroi-u-ludej-rizni-taseva.html> (дата звернення: 16.02.2024).

4. Правозахисники назвали основні тенденції порушень прав людини в окупованому Криму за минулий рік. 17.01.2023. *Українформ*.

URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3654287-pravozahisniki-nazvali-osnovni-tendencii-porusen-prav-ludini-v-okupovanomu-krimu-zaminulij-rik.html> (дата звернення: 16.02.2024).

5. Смишляев С. Українці в окупації без паспорта РФ стають безправними – ООН. 09.10.2023. *Deutsche Welle*. URL: <https://www.dw.com/uk/ukrainci-v-okupacii-bez-pasporta-rf-pozbavleni-medicnih-i-socposlugooop/a-67047183> (дата звернення: 16.02.2024).

6. Майже 50 % українців вважають співгромадян у Криму заручниками життєвих обставин. 23.08.2023. *Укрінформ*. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-crimea/3752158-majze-50-ukrainciv-vvazaut-spivgromadan-u-krimu-zarucnikami-skladnih-zittevih-obstavin.html> (дата звернення: 16.02.2024).

Pylypchuk Ya. V.,

doctor of historical sciences, senior teacher

Department of World History and Archaeology historical faculty

Ukrainian State Dragomanov University

CRIMEA UNDER OCCUPATION: CRIMEAN TATAR RESIST AGAINST RUSSIA

The Russian-Ukrainian war of 2014–2023 led to major changes in the world security architecture. The issue of occupied Crimea is important. This territory is the homeland of three indigenous peoples of the peninsula – Crimean Tatars, Karaites, and Qrymchaks. The most numerous people are the Crimean Tatars. They occupy a special place in the Ukrainian strategy for the reintegration of Crimea. Ukrainian and Crimean Tatar politicians think of Crimea as an autonomous republic of the Crimean Tatar people. The Russian occupying power in Crimea stands in the way of this. In Western historiography, the problems of the modern history of the Crimean Tatars interested B. Williams, A. Umland, and G. Dimova [20; 18], in Ukrainian historiography, H. Yuksel, P. Gai-Nyzhnyk, S. Kulchytskyi, S. Gromenko, N. Belitzer, O. Marusiak deal with these issues [10; 11; 12; 13; 14; 15; 16; 17; 2; 3; 4; 5; 9; 1; 8], in Turkish historiography this issue is dealt with by S. Ozelik [19]. The task of this studio is to study the state of the Crimean Tatar people under Russian occupation and to study the Crimean strategy of Ukraine.

Crimea was a vulnerable region for Ukraine. According to the all-Ukrainian census of 2001, 58.5 % of Russians, 24.4 % of Ukrainians, and 12.1 %

of Crimean Tatars lived there. At the same time, some Ukrainians in Crimea had pro-Russian attitudes. In January 1994, the leader of pro-Russian forces in Crimea Yu. Meshkov called for the inclusion of Crimea in Russia. In the summer of 1994, the situation in Crimea was critical, as 56 out of 100 deputies in the Crimean parliament were pro-Russian. Yu. Meshkov declared himself the president of Crimea. The Ukrainian authorities conducted a special operation by SBU forces. After that, in June, the “National Guard” and units of border guards were introduced to Crimea. In June 1994, the Crimean crisis of 1992–1994 was resolved. In March 1995, the office of the President of Crimea and a number of laws that the Verkhovna Rada of Crimea had managed to adopt were abolished. However, the case of Yu. Meshkov was needed by the President of the Russian Federation, B. Yeltsin, in order for most of the “Black Sea Fleet” to go to Russia. L. Kuchma’s agreements with B. Yeltsin provided for the basing of the “Black Sea Fleet” of the Russian Federation in Sevastopol. This institution became an agent of influence in Crimea. Branches of Russian universities also operated in Crimea. Crimean Tatars were the only pro-Ukrainian force in Crimea. “Mejlis” was headed by M. Jemilov. In 2000, there was a conflict in the village of Morsky near Sudak between the Crimean Tatar and Russian communities. In October 2003, the “Tuzla crisis” took place, when the Russians wanted to erase the island of Tuzla in order to revise the border. Ukraine, in the person of President L. Kuchma, acted decisively and brought its military to readiness. After the “Orange Revolution” in Ukraine in Crimea in 2005, the political electoral block “For Yanukovych” spoke with separatist slogans. In 2011, V. Yanukovych authorized the demolition of Crimean Tatar houses on the Crimean peninsula. Forceful pressure was carried out by the Crimean “Berkut” on the order of the then Minister of Internal Affairs A. Mogyliov. His activities received criticism from both Crimean Tatar and Ukrainian politicians. In 2010–2014, during the rule of V. Yanukovych in Ukraine, the process of covert de-Ukrainization of Crimea was carried out. V. Yanukovych signed the “Kharkiv Agreements” with Russia, according to which the Black Sea Fleet was to be based in Crimea until 2042. The vast majority of Crimean residents watched and read Russian mass media, not Ukrainian mass media. Crimean Tatar mass media were an alternative to the Russian mass media. In 2012, there were only 7 Ukrainian schools out of 563 in Crimea, despite the fact that Ukrainian was the mother tongue of 10.1 % of the population.

During Euromaidan, Crimean Tatar activists supported pro-Western Ukrainian politicians. In mid-January 2014, the Russian authorities sent deputy D. Sablin and oligarch K. Malofeev to Crimea, who agitated the population of Crimea to separate from Ukraine. On January 28, 2014, the “All-Crimean

rally against the establishment of a dictatorship” was held in Simferopol. On February 4, 2014, the Presidium of the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea initiated changes to the laws of autonomy and expressed a desire to turn to Russia for help. On February 20, 2014, taking advantage of the difficult situation in Ukraine, Russian troops landed in Crimea. They responded to V. Konstantinov’s appeal to intervene in the situation. On February 23, 2014, Crimean Tatars sang their national anthem at the All-Crimean rally. Crimean Tatars expressed their support for the decisions of the Verkhovna Rada of Ukraine on February 21 and 22, 2014. On the morning of February 24, 2014, the Russians sent special forces to Sevastopol. On February 26, 2014, Crimean Tatar and pro-Russian activists from among Crimean Russians gathered around the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea. Crimean Tatars in the number of about 10,000 people came out in support of Ukraine, while Crimean Russians supported the actions of the Crimean authorities, which took a course towards separatism. Russian military personnel without identification marks began to block units of the Ukrainian military. On February 27, 2014, the Russian military occupied the premises of the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea. On March 5, 2014, the Minister of Defense of the Russian Federation S. Shoygu stated that there are no Russian troops in Crimea. After that, it became the official position of the Russian authorities. These theses were repeated by V. Putin. The Russian mass media cynically called the Russian troops “self-defense of Crimea”. The Russian military was assisted by paramilitary organizations of Kuban Cossacks and gangs of Crimean Russians. The 31st Separate Guards Airborne Assault Brigade of the Airborne Forces, the 45th Separate Guards Special Airborne Regiment of the Russian Armed Forces (military unit No. 28.337), the 18th Separate Guards Motorized Rifle Brigade, the 58th took part in the occupation of Crimea. the army of the Southern Military District of the Armed Forces of the Russian Federation, the 98th Guards Airborne Division of the Airborne Forces (military unit No. 65.451), the 76th Guards Airborne Assault Division of the Russian Federation, the 15th Separate Guards Motorized Rifle Brigade of the Peacekeeping Forces of the Russian Federation (military part number 90.600). Ukrainian troops received orders not to succumb to provocations. The self-proclaimed Prime Minister of Crimea, S. Aksyonov, had a gangster past and was nicknamed “Goblin”. He, together with the Chairman of the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea V. Konstantinov, closely interacted with the command of the “Black Sea Fleet” of the military forces of the Russian Federation. Acting Minister of Defense I. Tenyukh pointed out that the Russians have concentrated significant forces in the Kyiv, Kharkiv and Donetsk directions. Later, he admitted that Ukraine was not ready for war

at that time. On March 10, 2014, the Russians captured a Ukrainian military unit in the city of Bakhchisaray. On March 12, 2014, Ukrainian military personnel in Crimea were forced to swear an oath to the “people of Crimea” under the threat of firing squads and recruited the non-existent “armed forces of Crimea”. On March 15, 2014, the “Mejlis” appealed to the population of Crimea not to participate in the illegal referendum. On March 16, 2014, an illegitimate referendum was held, which was held at gunpoint. On March 17, 2014, V. Putin recognized the Republic of Crimea, effectively legitimizing the self-proclaimed power of Crimea. On March 18, 2014, V. Konstantinov and S. Aksyonov arrived in Moscow. On March 21, 2014, the law on the admission of Crimea to the Russian Federation was adopted. On March 20, 2014, the Russians broke through the fence in the Ukrainian military unit in Novoozerny and entered its territory. March 24, 2014 At. President of Ukraine O. Turchynov signed a decree on the withdrawal of Ukrainian military units from Crimea. From 15,000 Ukrainian soldiers 6,000 joined the separatists. On March 26–27, 2014, roadblocks were set up on the Perekop Isthmus and the Chongar Peninsula. Since then, it has become the actual border of Ukraine [5, p. 194–201; 9, p. 483–500, 535–547; 2, p. 110–125; 4, p. 203–229, 288–304; 20, p. 157–159; 19, p. 30–31; 18, p. 145–154; 17, p. 218–221; 8, p. 100–132].

In March 2014, at the UN, more than 100 countries recognized Crimea as a territory of Ukraine. PACE resolutions also supported the territorial integrity of Ukraine. Ukraine filed lawsuits in international courts against the Russian Federation. However, the region continued to be occupied by the Russians. No sanctions forced the Russians to withdraw their troops from Crimea. Crimea could be deoccupied only by force of arms. However, in 2014–2019, Ukraine did not consider a military solution to the problem, preferring diplomatic means. In addition, world leaders at that time did not provide such support to Ukraine as in 2022. On the territory of the peninsula, the Russians began to build military bases. The Anschluss of Crimea gave V. Putin great electoral support. This went down in history as the “Crimean Compromise”. Russian imperialist-minded society gave an indulgence to V. Putin for further actions. That is why the war in Eastern Ukraine became possible, which will go down in historiography as “ATO”. In Crimea, during 2014–2021, the consciousness of the local population was militarized, which was being prepared for a major war against Ukraine. A hostile image of Ukraine was created, which was portrayed as a fascist state. The Crimean mass media mockingly distorted the Ukrainian language and humiliated Ukrainians as a people. On April 15, 2014, the Verkhovna Rada of Ukraine recognized Crimea as a territory temporarily occupied by the Russian Federation. On April 17, 2014, the law on restoring the rights of persons deported on national grounds was adopted.

On November 15, 2016, the UN General Assembly recognized Russia as an occupying country, and Crimea and Sevastopol as temporarily occupied territories. The FSB and the Crimean prosecutor's office began to put pressure on the Crimean Tatar mass media. Before the occupation, functioned the Crimean Tatar newspapers and magazines "Voice of Crimea", "Kyrym", "Pivostriv", "Yany Dunya", "Avdet", "Yildiz", and "Nenkejan", TV channels "Crimea" and "ATR", information agency "Crimean News". After the occupation, the number of Crimean Tatar mass media decreased by 80 %. The main mass media against which the occupiers exerted pressure were the Avdet newspaper, the ATR media holding, and the Crimean News news agency. On March 16, 2014, during the referendum, the Crimean Russians beat the operator of "ATR" R. Murtazaev. Crimean Tatar activists were kidnapped, killed and tortured. Bandits from "Self-defense of Crimea" were especially noted for this. In May 2014, M. Jemilov was banned from entering Crimea, and in June 2014, R. Chubarov. On August 10, 2014, I. Yuksel, the general coordinator of the "Crimean News" information agency, was banned from entering Crimea and Russia. In September 2014, the premises of the "Mejlis" were searched by Russian security forces. The separatists filed a case against R. Chubarov for organizing a pro-Ukrainian rally on February 26, 2014. In June 2014, the Prosecutor's Office of the city of Simferopol issued a warning to Sh. Kaibulaev, the editor of the Avdet newspaper. In September 2014, Russian security forces searched the editorial office of the Avdet newspaper. Members of the "Mejlis" A. Chiygoz and I. Umerov were arrested. In 2018, thanks to the help of Turkish President R. T. Erdogan, they were released from a Russian prison. In January 2015, the Russian authorities raided the ATR TV channel. In April 2015, the Russian Center for Combating Extremism filed a case against G. Yuksel regarding publications in the Ukrainian press from 2006 to 2012. In 2015, the Russian authorities began fining Crimean Tatars for posts on social networks. In April 2016, the Supreme Court of the Republic of Crimea banned the activity of the "Mejlis" on the territory of Crimea and the Russian Federation.

The Crimean Tatars tried to put up non-violent resistance, but the Russians responded with repression from the security forces. In October 2016, searches were conducted in the villages of Strogonivka and Kamianka of the Simferopol district. Russian security forces tried to force the Crimean Tatars to participate in the activities of the Wahhabist organization Hizb ut-Tahrir. In November 2016, the Russian Crimean authorities began to use punitive psychiatry against detainees. The humanitarian sphere was also oppressed. Only 5,083 children had the opportunity to learn the Crimean Tatar language. At a language conference in February 2016, Russian scientists refused to consider the Crimean Tatar language independent and considered it only a dialect of the Tatar language.

During the occupation of Crimea, 55 men died, of which 25 were Crimean Tatars. 230 political prisoners and those persecuted on fictitious cases. More than 200 Crimean Tatar children live without their parents. More than 1,500 searches were conducted, the majority of which were in the homes of Crimean Tatars. Even mosques and madrassas were searched. Crimea is dominated by the Russian Orthodox Church, which does not respect other religions. 12 citizen journalists, activists and human rights defenders of “Crimean Solidarity” were also repressed. In 2017–2019, numerous cases of persecution of Crimean Tatar citizen journalists were recorded. In March 2018, N. Memedeminov was taken into custody. In the North Caucasian District Military Court, the Russian authorities demand a 7-year prison sentence for him. In May 2018, searches took place in the homes of Crimean Tatar activists S. Mustafayev and E. Smail. On May 22, 2018, S. Mustafayev was taken into custody. Russian prosecutors demanded that he be imprisoned for 10 to 20 years. In 2020, “Roskomandzor” sued B. Mamutov, who printed in his newspaper the report of the UN Secretary General, in which Mejhilis was mentioned. The occupying power was formed by self-controlled Crimean Tatar mass media. These are the “Millet” TV channel, the “Vetan Sedasi” radio, the “Merkhaba” newspaper, and the media holding named after I. Gasprinsky. Despite the pressure, Crimean Tatar civil activists go on pickets against the arbitrariness of the Russian authorities. The state of affairs in Crimea is monitored by Amnesty International, the Crimean Human Rights Field Mission, the Crimean Human Rights Group, the Human Rights Initiative Group in Crimea, and the Human Rights Field Center, “Crimea SOS”, “Almenda Center for Public Education”, “Civil Liberties Center”, “Human Rights Information Center”, “Ukrainian Helsinki Union for Human Rights”. Their reports reflect the horrors of the Russian occupation of Crimea. Not only Crimean Tatars are persecuted, but also Ukrainians. Thus, the Russian Orthodox Church confiscated the property of the Ukrainian Orthodox Church of the Kyiv Patriarchate for its own benefit. The Crimean Exarchate of the Ukrainian Greek Catholic Church was also persecuted. Arrested in Crimea could be simply for wearing Ukrainian symbols.

Crimean Tatars are persecuted by the Russian authorities for their pro-Ukrainian position. They boycotted the referendum on March 16, 2014 and gathered for numerous rallies against the Russian occupation of Crimea. The coordinator of the public organization “Crimea SOS” is T. Tasheva, a Crimean Tatar. This organization created the information center in Ukraine “Qirim info”. In 2015, the center of resistance to the occupation of Crimea – Free Crimea – was organized. The opposition to the occupation of Crimea is supported by the news agency “Krym.Realii”, “Voice of Crimea”,

“Crimean News”, and the portal “Podiyi Krymu”. In the fall of 2021, mass detentions of Crimean Tatar activists who were rallying near judges and the FSB building in Simferopol began in Crimea. Pressure was exerted on Crimean Tatar human rights defenders. In December 2021, Crimean Tatar from Old Crimea N. Ametov published an interview in which he talked about torture by FSB officers in Crimea. Crimean Tatars are held in detention centers of the Shizo. Until 2022, the situation in Crimea was classified by international organizations as a frozen conflict [6, p. 99–100; 19, p. 31–40; 20, p. 159–160; 1, p. 85–87, 93–102; 7, p. 56–62; 10, c. 171–177; 13, pp. 199–203; 15, p. 236–241; 17, p. 83–95, 150–189, 191–193, 221–227, 233–334].

After the Russian occupation of Crimea, the Crimean paradigm appeared in the Ukrainian mass media. On November 3, 2015, the position of Commissioner for the Affairs of the Crimean Tatar People was created. M. Jemilov was appointed to it. On May 14, 2015, the Simferopol airport was named after Amet Khan Sultan in absentia. On February 12, 2016, the Crimean Tatar flag was raised for the first time on the flagpoles of the Ministry of Foreign Affairs of Ukraine. On May 12, 2016, the law on renaming settlements of the Autonomous Republic of Crimea and the city of Sevastopol was adopted. With this, the Ukrainian authorities indicated their desire to return the historical Crimean Tatar names to the cities and villages of Crimea after the reintegration of Crimea. On November 17, 2016, a law was passed that allowed to support the activities of the Crimean Tatar mass media, which were forced to leave Crimea due to repression by the Russian occupation authorities. On September 22, 2016, Resolution No. 4003-a of the Verkhovna Rada of Ukraine established the status of Crimean Tatars, Karaites and Qrymchaks as indigenous peoples of Crimea. Crimea Day was held on March 26, 2015. In 2016, at Kyiv National University named after T. Shevchenko, the Center for Crimean Tatar Language and Literature was opened. The Maydan of Foreign Affairs paid great attention to the affairs of Crimea. In February 2017, the Institute of Strategic Black Sea Studies and the Foreign Affairs Maidan held a presentation of the Constitution of the Crimean Tatar Autonomous Republic of Crimea. It was attended by members of the Mejlis, as well as Ukrainian experts and civil servants. The Crimean Parliament should be called “Qurultay”. Crimean Tatars were allocated a quota of 49 deputy mandates out of 100. Deputies of the chairman of the “Qurultay” should be representatives of other peoples of Crimea. The position of the first deputy chairman of the Council of Ministers of the Crimean Tatar Autonomous Republic of Crimea was to be fixed for the Crimean Tatars. In May 2017, President P. Poroshenko said at press conferences that he was ready to make changes to the Constitution of Ukraine in order to consolidate the status of Crimean Tatar autonomy.

On May 19, 2017, M. Jemilov indicated that the Crimean Tatar language should function on the same level as Ukrainian. With regard to the Crimean Tatar emigration, the Taurian National University named after V. I. Vernadskyi. In Kyiv, the youth organizations “Q-hub”, “Crimean Family”, and “Devam” functioned. “Qirim Young” operates in Lviv. The public organization “Alem” and the football club “Adalet” were created. The forums “Future of Crimea” and “Crimea through the eyes of youth” are held in Ukraine. The Crimean Tatar Resource Center publishes “Liberate Crimea”. The printed magazine “Crimea Inform” and the electronic publication “Under the gun” were created. During the Ukrainian-Russian war of 2014–2023, a volunteer Crimean Tatar battalion named after Noman Chelebjiikhan was formed.

In 2021, the “Strategy for the Deoccupation of Crimea and the City of Sevastopol” was adopted. At the same time, the Crimean Platform was created on the initiative of Ukrainian political parties, the President of Ukraine V. Zelenskyi and the leaders of the Mejlis. The idea of the “Crimean Platform” was promoted by the Crimean Tatar woman E. Japar. In the “Strategy for the Deoccupation of Crimea and the City of Sevastopol” it is given the main attention. In June 2021, the Crimean Platform expert network was presented in the press center of the Ukrainian Crisis Media Center. The event was attended by members of the Crimean Human Rights Group, Ukrainian Prism, and the Journalistic Research Center. On August 6, the founding forum of the “Crimean Platform” expert network was held in Kyiv. In the Verkhovna Rada of Ukraine, an inter-factional association “Crimean Platform” was formed. On January 23, 2021, the founding summit of the Crimean Platform was held. It was attended mostly by representatives of the democratic countries of Europe and some other Western states. According to the results of the summit, a declaration was issued, according to which Ukraine announced that it does not recognize Russian authority over Crimea and will contribute to the reintegration of Crimea. A coordinating network of the “Crimean Platform” was formed at the level of foreign ministers. The second summit of the Crimean Platform took place already during the large-scale invasion of Russian troops in Ukraine on August 23, 2022. In a joint statement, the members of the “Crimean Platform” expressed their support for the fact that Russia should withdraw its troops from Crimea and release Crimean Tatar activists from imprisonment, in particular, N. Jelyal. The first parliamentary summit of the Crimean Platform was held in Zagreb on October 24–25, 2022. Within the framework of the Crimean Platform, not only political, but also scientific events are held. Experts from various fields of science are involved in its work. It is worth noting that even before the Crimean Platform, the Institute of Ukrainian Source Studies and Archeography named after M. Hrushevsky held criminological conferences,

after which several issues of the criminological scientific collection “Our Crimea” were published. Ukraine is doing everything possible to ensure that the issue is not forgotten in the world. In 2023, the armed forces of Ukraine are making every effort to bring the deoccupation of Crimea closer to the Taurian region. There are also Crimean Tatars among the Ukrainian military [3, p. 3–47; 1, p. 87–92; 11, pp. 186–193; 14, p. 86–110; 16, p. 257–261; 17, p. 111–126, 193–214, 364–373].

Conclusions. After conducting research, we came to the following conclusions. The annexation of Crimea became possible due to the careful preparation of the Crimean pro-Russian authorities and the Russian military in February – March 2014. At that time, Ukraine was unable to protect its territorial integrity due to the subversive activities of V. Yanukovich during his tenure as the President of Ukraine. In addition, a factor in the loss of Crimea was the passivity of Western leaders during the Russian invasion of Crimea and Donbass in 2014–2015. Normative acts designed to promote the reintegration of Crimea were adopted in 2015–2017. Crimean Tatar communities of activists appeared in Kyiv and Lviv, which operated in the information space of Ukraine. Ukrainian authorities financially support Crimean Tatar public organizations and mass media. As for Crimean Tatars in Crimea, during 2014–2015 Crimean Tatar journalists who took a pro-Ukrainian position were displaced. During 2016–2021, Crimean Tatar public activists are persecuted. The Russian authorities created their manual Crimean Tatar mass media in Crimea in order to create a picture of the existence of Crimean Tatar organizations in occupied Crimea. A small number of collaborators went to cooperate with the occupation authorities. The Crimea Deoccupation Strategy and the Crimean Platform were created in 2021. During Russia’s large-scale invasion of Ukraine in 2022–2023, Ukrainian missiles began to reach Russian military infrastructure facilities in Crimea. The movement to resist the occupation in Crimea itself has begun to intensify. The interests of the Crimean Tatar people are represented by “Mejlis”, which is currently located on the territory of continental Ukraine. Its activities are prohibited on the territory of Crimea and Russia.

References

1. Беліцер Н. Кримські татари як корінний народ. Історія питання та сучасні реалії. Київ, 2017. 120 с.
2. Гай-Нижник П. Окупація та анексія Криму Російською Федерацією у 2014 р. як акт агресії проти України: перебіг вторгнення і свідчення міжнародного злочину. *Гілея*. № 118. Київ : Національний педагогічний університет ім. М. П. Драгоманова, 2017. С. 110–125.

3. Гай-Нижник П. Основні засади Стратегії деокупації та реінтеграції Криму в контексті національної безпеки України: штрихи до проблеми й напрямки розв'язання. Київ : Леся, 2017. 52 с.

4. Гай-Нижник П. Росія проти України (1990–2016 рр.): від політики шантажу і примусу до війни на поглинання та спроби знищення. Київ : МП «Леся», 2017. 332 с.

5. Громенко С. *#Кримнаш*. Історія російського міфу. Київ : Хімджест, 2017. 224 с.

6. Гросфельд Е. В., Харабуга В. В. Деятельность Меджлиса крымскотатарского народа по созданию в Крыму национальной государственности крымских татар. *Ученые записки Таврического федерального университета имени В. И. Вернадского. Философия. Политология. Культурология*. Т. 3 (69). № 2. Симферополь : Таврический федеральный университет имени В. И. Вернадского, 2017. С. 55–64.

7. Демешко Н. Политические технологии в формировании негативного имиджа России с использованием крымско-татарского фактора: ретроспектива и современное состояние. *Ученые записки Крымского федерального университета им. В. И. Вернадского. Сер.: Философия. Политология. Культурология*. Т. 3 (69), № 3. Симферополь : Крымский федеральный университет имени В. И. Вернадского, 2017. С. 94–105.

8. Марусяк О. В. Анексія Криму Російською Федерацією як злочин агресії проти України : міжнародно-правові аспекти. Чернівці : «Місто», 2016. 220 с.

9. Смолій В., Кульчицький С., Якубова Л. Донбас і Крим в економічному, суспільно-політичному та етнокультурному просторі України: історичний досвід, модерні виклики, перспективи (Аналітична доповідь). Київ : Інститут історії України НАН України, 2016. 616 с.

10. Юксель Г. З. Громадянська журналістика Криму як явище опору та боротьби проти порушення прав людини. *Вчені записки Таврійського Національного університету імені В. І. Вернадського. Сер.: Філологія. Соціальні комунікації*. Т. 31 (70). № 1. Ч. 4. Київ : Таврійський Національний університет ім. В. І. Вернадського, 2020. С. 171–177.

11. Юксель Г. З. Концепція інформаційної політики України щодо Криму. *Вчені записки Таврійського Національного університету імені В. І. Вернадського. Сер.: Філологія. Соціальні комунікації*. Т. 31 (70). № 3. Київ : Таврійський Національний університет ім. В. І. Вернадського, 2020. С.186–193.

12. Юксель Г. З. Інформаційна політика України щодо Криму: аналіз нормативно-правових джерел. *Вчені записки Таврійського Національного університету імені В. І. Вернадського. Сер.: Філологія. Соціальні*

комунікації. Т. 32 (71). № 1. Київ: Таврійський Національний університет ім. В. І. Вернадського, 2021. С. 223–233.

13. Юксель Г. З. Інформаційно-організаційна діяльність Меджлісу кримськотатарського народу у період окупації Криму (2014–2021). *Вчені записки Таврійського Національного університету імені В. І. Вернадського. Сер.: Філологія. Соціальні комунікації*. Т. 32 (71). № 6. Київ : Таврійський Національний університет ім. В. І. Вернадського, 2021. С. 199–203.

14. Юксель Г. З. Кримська журналістська міграція: природа явища та характерні особливості. *Наукові записки Інституту журналістики*. Т. 1 (78). Київ : Київський Національний університет імені Т. Г. Шевченка, 2021. С. 86–110.

15. Юксель Г. З. Національні кримськотатарські ЗМІ в умовах окупації Криму (2014–2021). *Вчені записки Таврійського Національного університету імені В. І. Вернадського. Сер.: Філологія. Соціальні комунікації*. Т. 32 (71). № 3. Київ: Таврійський Національний університет ім. В. І. Вернадського, 2021. С. 236–241.

16. Юксель Г. З. О формуванні кримської інформаційно-медійної парадигми в контексті окупації (2014–2021 рр.). *Вчені записки Таврійського Національного університету імені В. І. Вернадського. Сер.: Філологія. Соціальні комунікації*. Т. 32 (71). № 4. Київ : Таврійський Національний університет ім. В. І. Вернадського, 2021. С. 257–261.

17. Юксель Г. З. Кримська інформаційно-медійна парадигма у контексті окупації півострова (лютий 2014 – лютий 2022 рр.) *Трансформація медійної сфери та інформаційна політика України* : монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк», 2023. 564 с.

18. Dimova G., Umland A. Russia's 2014 Annexation of Crimea in Historical Context: Discourses and Controversies. *Journal of Soviet and Post-Soviet Politics and Society*. Vol. 6. № 2. Washington D. C.: Columbia university press, 2020. P. 145–154.

19. Özçelik S. The Russian Occupation of Crimea in 2014: The Second Sürgün (The Soviet Genocide) of the Crimean Tatars. *TroyAcademy*. S. 5. C. 1. Çanakkale: Çanakkale Onsekiz Mart University, 2020. S. 29–44.

20. Williams B. G. The Crimean Tatars. From Soviet Genocide to Putin conquest. New York – Oxford : Oxford university press, 2016. XVIII, 218 p.

Скаленко О. К.,

*PhD, академік МА інформатизації при ООН,
глобальносистемний дослідник НАНУ і Таврійського національного
університету імені В. І. Вернадського,
експерт Асоціації футурологів ФТ, президент МФ «ЄДНАННЯ»*

ГЛОБАЛЬНОСИСТЕМНА СТРАТЕГІЯ РЕІНТЕГРАЦІЇ КРИМУ

Vox populi vox dei: розіпни злодія!

Присвячується Глобальному саміту Миру

Реалії і Тенденції життя 2024-XXI

Інформація править світом

Нагадування глобальносистемного експерта

I. Реалії і тенденції динамічного розвитку світу – XXI сьогодні вже цілком чітко засвідчили про його напрямки, можливі наслідки, найнебезпечніші ризики та характер виявлених проблем. Використовуючи авторську глобальносистемну методологію досліджень, будемо враховувати форс-мажорні реалії не тільки антицивілізаційної війни, що почалася з захоплення Криму в 2014 році, а й історично тривалі холодно-гарячі, так звані ідеологічні війни від кореня зла.

II. Глобальносистемна стратегія людської діяльності включає передусім знання доцільності та об'єктивних можливостей досягнення поставленої мети. Тобто, сьогоденні зусилля політичної і дипломатичної еліти світу – XXI цілком законно вимагають реформ сфери забезпечення світ-суспільного життя достовірними науковими інформаційними знаннями та відповідною до часу методологією діяльності. Адже форс-мажорна сучасність надає нам нагоду уважно усвідомити об'єктивну, природно необхідну закономірність негайного вдосконалення сфери науки як глобально єдиного соціального інституту – виробника № 1 якісних інформаційних знань сучасного рівня й відповідних до світ-суспільних потреб. Згадаємо, що ці знання є не тільки глобальносистемною основою життя людей, а й субстратом його цілепокладальної та самовдосконалювальної діяльності.

III. Уважно простежуючи ці проблеми, ми побачимо, що на початку процесу усвідомлення цих необхідних закономірностей людського життя постав наш геній – академік, перший президент Української академії наук, ректор Кримського університету В. І. Вернадський. Усі його геніальні

думки, викладені в його ж, фактично глобальносистемній монографії «ПРО НАУКУ». Отже, якщо ми по-справжньому цінуємо нашого Генія, як наукового спасителя в цей буремний час, то повинні зрозуміти і цінність його дару як науковця і видатного наукознавця. Так, його науково-теоретична практичність є рятівною для України.

IV. Таким чином, сучасний політичний і дипломатичний діяч має бути не просто компетентним в звичному для нас галузевому розумінні цього терміну, а знати об'єктивно обґрунтований, отже глобальносистемний шлях до результату своїх дій. Відтак, ієрархічно пріоритетним чинником успішної діяльності сьогодні постав інформаційний ресурс, найкраще – високоякісного наукового міждисциплінарного рівня. А це основа інтелектуально-інноваційного ресурсу.

V. Посилаючись на свою зінтегровану у 2024 році міждисциплінарну працю «*Ноосферний алгоритм глобальносистемної безпеки життя людей і націй*» видану міжнародним видавництвом, підтверджую ієрархічний пріоритет дій на шляху досягнення успішного результату і перемоги у визвольній війні XXI ст., аж до факту повномасштабної реінтеграції Криму у відповідності до ПРАВДИ!

VI. Згадуючи реалії, умови і тенденції нашого розвитку після другої світової війни, можемо згадати і очевидні причини поступового падіння рівня життя в бувшому, здебільшого мілітаризованому союзі і так званому соцтаборі. Найголовнішими з причин були занепад суспільно-гуманітарного життя, особливо в соціально-психологічній сфері, який об'єктивно закономірно призвів до падіння економіки в умовах жорстокої холодної війни і небаченої раніше гонки озброєнь.

VII. Крим – чудовий край, і він як увесь союз постійно страждав, а найбільш з суть економічних причин як півострів, природою причеплений до України і зрештою закономірно був приєднаний до України заради його ж порятунку. Хоч і тимчасово, але почала розквітати ця перлина, попри те, що тоді ще панувала псевдокомуністична влада, яка поступово знищувала духовні цінності.

І не випадково в Крим тягнулися геніальні особистості для реалізації своїх шляхетних задумів, а то й порятунку від набутих в боротьбі хвороб. Най-яскравішим прикладом є академік, фундатор і успішний президент Української академії наук Володимир Іванович Вернадський, світогляд якого найбільш відповідав гострій необхідності реформ і організації науково й інформаційно обумовленої праці. І саме він будував Крим як світлищу, а не як військову базу.

VIII. Геній В. І. Вернадського найбільш виявився уже на початку XXI століття чудовим ученням про ноосферу – глобальносистемну науку

про фундаментальні чинники і механізми управління всесвітніми соціо-економічно-цивілізаційними процесами. Своєю книгою «Про НАУКУ» він відкрив двері до справжньої науки і до реального єднання людства на духовно-інформаційній основі як дійсного гаранта не часткової, а глобальносистемної безпеки життя людей і націй. А його високий науковий, можна сказати космічний дух підняв елітну спільноту Криму до вирішальних дій по створенню і функціонуванню Кримського університету й розпочати розгортання процесу концептуального формулювання положень вчення про ноосферу практично як про новий світогляд. Згаданою книгою він нагадав не тільки науковцям Криму та колективу Української академії наук, що тільки якісні наукові знання про світ і об'єктивний характер існування природи, забезпечують людству принципову і практичну можливість реалізувати власне свій інтелектуальний, тобто розумовий потенціал вже як нової геологічної сили.

IX. Особливо відмітимо, що геніальний вчений тоді тільки розпочав розгортку ноосферної науки, а сьогодні виявилось це вчення як найгостріша потреба для людства. І можна запевнити людей світу, навчених компетентно й відповідально мислити, що занадто заклопотана примітивними догмами «пропрезидентська» гу-еліта з своїми суто споживацькими хворобами, ніколи не знайде собі спокою.

X. Сьогодні, конкретно для усього світу цілком поспіло найголовніше питання – як врятуватись від смертельно небезпечної, глобально й імперативно, суть майже невідворотно грядущої транс-психо-інформаційно-технологічної кризи?

Конкретніше: як подолати реально сумний наслідок цієї страшної для всього світу, за нашим виміром – глобальносистемної кризи людського життя? А саме: надзлочинний факт демонстративного знищення системи міжнародного права, яка була розбудована з великою надією на мирне життя людей після кровавої війни на нашій багатостраждальній планеті! І ось – факт гвалтівного воєнного захоплення Криму – невід'ємної частини території суверенної держави Україна.

XI. Глобальносистемний характер доктрини реінтеграції Криму полягає в тому, що в системі сучасного світу функціонує історично, практично й науково обгрунтований принцип: «ми можемо стільки, скільки знаємо» (Френсіс Бекон). Тобто, це свідчення того, що у відповідності до природно обумовлених закономірностей тільки людина (людство як суб'єкт) здатна ініціативно розгорнути свою активнотворчу діяльність в об'єктивно існуючому навколишньому речовинно-енергетичному середовищі. При реалізації такої можливості людство автоматично приймає на себе повну відповідальність за наслідки цих дій. Але реальність і ефективність процесів

людської діяльності пріоритетно, отже ключовим чином забезпечують, зрештою, тільки знання про явища, властивості та закони природних процесів. Відтак, навіть значний прогрес в межах помилкової інформаційно-доцільної системи знань неминуче закінчується неочікуваним регресом. Головним чином тому, що мета діяльності як закон ставиться попереду усіх дій і є постійно супроводжуваним контролем.

ХІІ. Таким, системно послідовним чином ми приходимо до висновку, що в реально існуючому світі не було, немає і поки-що не передбачається іншого шляху виживання людства і його самовдосконалення крім трансінформаційного.

Якщо сучасне людство починає нестерпно страждати, потерпаючи від криз та самоініційованих від непорозуміння воєн, то прийшла пора добре усвідомити необхідність грамотних компетентних антикризових дій синергетичного плану. Таку синергетику принципово може надати тільки осучаснена НАУКА на базі подарованого людям світла НООСФЕРИ як науки не просто про сферу розуму – сферу дещо усвідомленого всією біосферою життя, а про надзвичайну потугу саме людських науково-інформаційних можливостей, абстрактно-ідеальних та все ж наймогутніших важелів активнотворчої еколого-економічної діяльності.

Розгортаючи свої думки в цілощому просторі Криму, в лабораторіях створеного ним Університету, В. І. Вернадський насичував цей простір високими природознавчими помислами не тільки як глибокий геобіохімік, еколог і економіст, а вже й як академік глобаліст і косміст.

Тому узагальнюючи, сьогодні зтверджуємо: НЕОБХІДНО врятувати мирний порядок СВІТУ, глобальносистемно реінтегрувати Крим і спорядити Таврійський національний університет як міжнародну науково-освітню лабораторію ноосферних глобальносистемних досліджень.

Це єдино реальна стратегія досягнення такої мети в умовах світу ХХІ.

Тарнавський А. М.,

аспірант кафедри публічного управління та економіки

Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського

ЦИФРОВІЗАЦІЯ ЯК ЗАСІБ ОПТИМІЗАЦІЇ ПРОЦЕСУ РЕІНТЕГРАЦІЇ КРИМСЬКОГО РЕГІОНУ УКРАЇНИ

Протягом останнього десятиріччя в Україні спостерігається значний прогрес у розвитку електронного урядування та цифрового суспільства. Цей розвиток визначається як загальними світовими тенденціями у сфері цифрових технологій, так і свідомим підходом українських владних структур до впровадження інформаційно-телекомунікаційних технологій.

Світова пандемія COVID-19 ще раз підкреслила важливість дистанційного спілкування між публічною адміністрацією та громадянами. Особливо актуальним цей аспект стає в контексті конфлікту та воєнного стану, зокрема в умовах агресії Російської Федерації проти України, та потреби в реінтеграції окупованих територій, в тому числі і Кримського регіону.

Науковці, які працювали над дослідженням процесів цифровізації та реінтеграції Криму, зробили значний внесок у розуміння цих складних проблем. Серед видатних дослідників у цій області можна відзначити імена таких вчених, як Д. Лученко, Л. Наливайко, О. Соловйова, В. Мищишина, Г. Почепцова, А. Луньова, О. Марусяка, Ю. Мателешка, О. Мережко, Т. Сироїд та інших. Вони досліджували процеси становлення та розвитку електронного урядування, електронної демократії, а також аспекти реінтеграції тимчасово окупованих територій, зокрема Криму. Однак, досліджень, які б у комплексі охоплювали аспекти реінтеграції Криму через застосування цифрових технологій, не вистачає.

Україна, як унітарна держава, має чітко визначений державний лад відповідно до Конституції. Територія України утворює єдине ціле, де всі її складові частини пов'язані між собою і забезпечують внутрішню єдність в межах державних кордонів. Нинішня територія країни є недоторканою і не може бути змінена без згоди України [3, с. 138].

Міжнародне право також наголошує на непорушності та недоторканості кордонів України. Однак, не всі учасники міжнародного права дотримуються даних норм та принципів. Один з прикладів такого порушення – окупація Російською Федерацією територій України в 2014 році, в тому числі і Автономної Республіки Крим. У відповідь на збройну агресію

проти України, було розроблено законодавчу базу, серед якої слід виділити Закон України «Про забезпечення прав і свобод громадян та правовий режим на тимчасово окупованій території України». Цей закон визначає особливості державної політики з метою забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях. Не менш значущим є Указ Президента України від 24.03.2021 № 117/2021 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України «Про Стратегію деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя» [2, с. 127–128].

Стратегія деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим та міста Севастополя визначає застосування засобів цифрових технологій як один із пріоритетних напрямків інформаційної політики. Однак, застосування цифровізації значно ширше, а перспективи цього процесу мають тенденцію до стрімкого зростання. Тому, слід розглядати застосування цифрових технологій в реінтеграції Кримського регіону більш комплексно.

Вже існують діючі державні проекти електронного урядування, які можуть оптимізувати процес приєднання Криму. Серед них слід відзначити:

1. Онлайн-портал державних послуг «Дія», скорочення від «Держава і Я» – основний канал доступу до державних послуг для громадян і бізнесу. Станом на грудень 2023 року у «Дії» зареєстровано майже 20 млн. користувачів. Портал надає доступ до різних електронних документів, включаючи паспорти, індивідуальні податкові номери та COVID-сертифікати.

2. Онлайн-сервіси Головного сервісного центру Міністерства внутрішніх справ надають широкий спектр онлайн-послуг, зокрема можливість відновлення та обміну посвідчення водія, замовлення Індивідуального номерного знаку, перевірку та оплату адміністративних правопорушень, отримання інформації про автомобілі та водійські посвідчення, перевірку автомобілів за VIN-кодом і замовлення полісу ОСЦПВ.

3. «Онлайн будинок юстиції», запущений у 2017 році, має на меті надання громадянам сучасних та зручних юридичних послуг через Інтернет, зокрема онлайн реєстрацію громадських організацій, подання заяв про заборону реєстраційних дій щодо нерухомого майна, отримання інформації з реєстрів прав на майно та інших електронних послуг.

4. Портал електронних послуг Пенсійного фонду України надає доступ до отримання виписок, перегляду пенсійних справ, направлення звернень, надання запитів на документи та запису на прийом до Пенсійного фонду.

5. Електронний кабінет платника податків – це сервіс, який дозволяє формувати та надсилати електронні документи до органів

Державної податкової служби, зокрема податкову звітність, запити на інформацію та заяви для реєстрації платником окремих податків, а також реєструвати податкові накладні, скористатися сервісами систем електронного адміністрування ПДВ, реалізації пального та інші послуги у сфері оподаткування.

6. Інші доступні сервіси: Єдиний державний портал адміністративних послуг, Кабінет електронних сервісів, Система електронної взаємодії органів виконавчої влади, Міжвідомчий електронний документообіг, Портал відкритих даних, Електронні закупівлі – система Prozorro тощо.

Список наведених вище сервісів та інструментів електронного урядування є не повний, але вичерпний. Це також пов'язано з дуже стрімким розвитком цифровізації держави [1, с. 385–388].

Окрім зазначених вище сервісів та інструментів, слід звернути увагу на цифрові зміни України в сферах медицини, освіти, правосуддя, туризму тощо. Цифровізація в цих сферах також має потенціал для реінтеграції Кримського регіону.

Процес реінтеграції Криму відіграє критичну роль у забезпеченні стабільності та розвитку регіону. Цей процес має бути не лише комплексним, але й ефективним, охоплюючи різні аспекти життєдіяльності населення. Застосування цифрових сервісів та інструментів може відіграти значну роль у оптимізації даного процесу, прискорюючи і полегшуючи доступ до різноманітних послуг та можливостей для мешканців. Проте варто пам'ятати, що успішна інтеграція цифрових рішень під час реінтеграції Криму вимагає оновлення та вдосконалення існуючих систем. Саме тому, необхідно враховувати наступні аспекти:

– Доступ населення Криму до мережі Інтернет. Під час бойових дій можуть пошкоджуватися та руйнуватися комунікаційні мережі, що ускладнює життя мешканців і затримує впровадження цифрових сервісів. Дефіцит доступу до Інтернету може ускладнити інтеграцію регіону в сучасний цифровий світ. Тому відновлення інфраструктури та забезпечення доступу до мережі – важливе завдання.

– Використання кримськотатарської мови в цифровій державній політиці України. Під час тимчасової окупації Криму Російською Федерацією кримськотатарська мова стикається з серйозними викликами. Резолюції ООН висловлюють обурення стосовно цих проблем, а вимушений виїзд мешканців лише поглиблює негативний вплив. Задля подолання цих труднощів необхідно зберегти та розвинути кримськотатарську мову, спрямовувати ресурси на забезпечення її функціонування та популяризацію серед різних соціальних груп. Це, в свою чергу, сприятиме відновленню територіальної цілісності України та зміцненню національного

об'єднання [6, с. 2–3]. Одним з перших етапів такої реалізації – додавання кримськотатарської мови в цифрові сервіси та інструменти. Це також буде сигналом підтримки для всього кримськотатарського народу. Така ініціатива може сприяти швидшій інтеграції Кримського регіону у цифровий простір України.

– Інформаційна політика за допомогою засобів масової інформації та лідерів думок. Кабінет Міністрів України від 27.12.2018 р. схвалив Стратегію інформаційної реінтеграції Автономної Республіки Крим та м. Севастополя де описано вектори діяльності держави. Однак, слід ще звернути увагу на просвітницьку та освітню діяльність Кримських засобів масової інформації та лідерів думок. За допомогою їх діяльності можна розповсюджувати інформацію про державні цифрові сервіси та інструменти серед місцевого населення – пояснювати значення, зручність та безпеку використання електронних урядових систем. Для місцевого населення, це буде усвідомленням важливості їх як громадян України, а також буде сприяти збільшенню їх цифрової грамотності.

– Окремо слід відзначити створення та оцифрування наявних баз даних Автономної Республіки Крим та м. Севастополя. Це бази даних різних напрямків: освіти, майна, правосуддя тощо. Своєчасне створення електронних баз даних допоможе уникнути витрати додаткових ресурсів у майбутньому для країни.

– Забезпечення стійкості майбутніх та вже працюючих систем від кібератак. Росія, крім військових акцій агресії, використовує повний спектр засобів «гібридної» війни. Цей арсенал охоплює інформаційно-пропагандистську експансію, економічний тиск, енергетичні маніпуляції та дискредитацію України на міжнародній арені. Він також включає масовані кібератаки на державні електронні мережі [4, с. 2]. Загроза кібератак від російської сторони буде зберігатися ще довгий час, навіть після деокупації Криму. Це пов'язано з великим мережевим розгалуженням відповідних структур та хакерських об'єднань.

– Підготувати та запровадити відповідні кадрові рішення на території Криму. Важливо зазначити, що підготовка фахівців у галузі кримськотатарського мовознавства є невід'ємною складовою цієї стратегії. Ці фахівці візьмуть на себе відповідальність за переклад державних цифрових сервісів та інструментів на кримськотатарську мову, а також здійснюватимуть інформаційну політику на території Кримського регіону. Враховуючи важливість культурного та мовного відродження в регіоні, підготовка таких фахівців має стратегічне значення для забезпечення позитивного розвитку і стабільності.

Слід відмітити підготовку резерву освітян на тимчасово окупованих територіях, в тому числі Автономної Республіки Крим та Севастополя, що буде відбуватися на базі релокованих закладів вищої освіти: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського; Донбаський державний педагогічний університет; Донецький національний університет імені Василя Стуса; Донецький національний технічний університет; Приазовський державний технічний університет та інші [5, с. 1].

Цифровізація державних сервісів та інструментів є важливим фактором у процесі реінтеграції Кримського регіону. Впровадження цифрових технологій сприяє покращенню доступності та якості державних послуг для населення Криму. Крім того, цифрові інструменти дозволяють зменшити бюрократичні перешкоди та прискорити процеси видачі дозволів, здійснення адміністративних процедур, що сприяє залученню інвестицій та розвитку бізнесу в регіоні. Також важливою перевагою цифровізації є збільшення прозорості та відкритості в державному управлінні, що сприяє зменшенню корупції та підвищенню довіри громадян до владних структур. Цифрові інструменти сприяють реінтеграції кримськотатарської спільноти, в тому числі забезпечуючи доступ до державних ресурсів рідною мовою, що є надзвичайно важливим у збереженні культурної спадщини Криму. У цілому, цифровізація державних сервісів є важливим інструментом для покращення якості життя та забезпечення стабільності в Кримському регіоні.

Список використаних джерел

1. Белікова М. Цифровізація публічного адміністрування в умовах воєнного стану. *Наукові інновації та передові технології*. 2022. № 8 (10). URL: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-8\(10\)-381-392](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2022-8(10)-381-392) (дата звернення: 15.02.2024).
2. Логвиненко Б. О. Адміністративно-правове забезпечення деокупації та реінтеграції тимчасово окупованої території автономної республіки крим та міста севастополя. *Дніпровський науковий часопис публічного управління, психології, права*. 2023. № 2. С. 126–130. DOI: <https://doi.org/10.51547/ppp.dp.ua/2023.2.21> (дата звернення: 15.02.2024).
3. Наливайко Л. Р. Державний лад України: теоретико-правова модель: монографія. Харків : Право, 2009. 598 с.
4. Пашков М. Російська інформаційна експансія: український плацдарм. 2017. URL: https://razumkov.org.ua/uploads/article/2017_Information_Warfare_ukr.pdf (дата звернення: 15.02.2024).
5. Перелік закладів вищої освіти, які будуть здійснювати підготовку резерву освітян для роботи на деокупованих територіях – Міністерство

з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України. 2023. URL: <https://minre.gov.ua/2023/07/12/perelik-zakladiv-vyshhoyi-osvity-z-pidgotovky-rezervu-osvityan-dlya-roboty-na-deokupovanyh-terytoriyah/> (дата звернення: 15.02.2024).

6. Про схвалення Стратегії розвитку кримськотатарської мови на 2022–2032 роки : Розпорядж. Каб. Міністрів України від 23.02.2022 р. № 224-р : станом на 9 черв. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/224-2022-p#Text> (дата звернення: 15.02.2024).

Тур'ян О. В.,

*кандидат психологічних наук, старший викладач кафедри журналістики
Таврійського національного університету ім В. І. Вернадського,
заслужений журналіст України*

ІНТЕРНЕТ ЯК КОМУНІКАТИВНИЙ ПРОСТІР ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА

Сучасна епоха характеризується як епоха глобального інформаційного суспільства, зміст якої складає експоненціальний зріст інформаційних технологій і глобалізації інформаційних процесів. Одним з головних проявів цих процесів є виникнення глобальної мережі Інтернет, стрімке розширення її використання у всіх сферах життя суспільства.

В якості об'єкту дослідження Інтернет представляє інтерес для спеціалістів самих різних професій, в тому числі не тільки соціологів, а й філософів, психологів, лінгвістів, політологів, культурологів і інших. (Ю. Д. Бабаєва, А. Е. Войскунский, Л. М. Землянова, Д. В. Иванов, Д. Репкін). Цьому способствують такі технічні переваги віртуального спілкування, як можливість дешевої передачі великих обсягів інформації на будь які відстані, можливість корекції та зберігання переданої інформації, систематизації та архівації її.

Такими перевагами пояснюється все більш широке використання комунікативних можливостей Інтернету в бізнесі, політиці, науці, літературі і в державному управлінні. Так, все більш різноплановим й інтенсивним стає використання Інтернету в якості інструмента для просування на ринок збуту товарів і послуг. На відміну від класичної моделі маркетингових дій, котрі мають однонаправлений характер (від виробника до споживача), модель, враховуючи можливості Інтернету, базується

на принципі «зворотнього зв'язку», що дозволяє активно отримувати будь-яку інформацію саме від виробника.

Але привабливість Інтернету не тільки в можливостях отримання, передачі та обробки офіційної, ділової чи наукової інформації. Далеко не в останню чергу він приваблює людей, котрі зацікавлені у спілкуванні, вираженні особистісних значимих смислів. Дистанційний характер спілкування й можливість анонімного спілкування, задовольняє базову потребу у безпеці, як і можливість спілкуватися із багатьма людьми одночасно, фізично і територіально бути в себе вдома, самостійно встановлювати режими спілкування і в разі необхідності, припиняти спілкування, що робить його більш комфортним.

Комунікативний простір Інтернету розростається стрімкими темпами, сгуртовуючи все нові різноманітні засоби комунікації. Різностямованість Інтернету, як феномену сучасного суспільства є те, що в більшості присвячених йому гуманітарних дослідженнях розглядається лише конкретні аспекти цього багатолікого явища. При цьому, досить часто, вибір того чи іншого аспекту дослідження Інтернету набуває парадигмальне значення, диктуючи автору позицію відносно ролі Інтернету в сучасному суспільстві. Як наслідок цього, значення Інтернету як соціального феномену до цього часу не визначено остаточно однозначним чином.

На даний час існує велика кількість публікацій, присвячених дослідженню соціальних аспектів виникнення та розвитку Інтернету. Ці роботи охоплюють широке коло питань, багато з яких відрізняються високим рівнем теоретичних узагальнень. Враховуючи вказану вище причину, даний факт не знижує ступінь актуальності комплексного дослідження Інтернету, як комунікативного простору інформаційного суспільства.

Викладене обґрунтовує актуальність теми дослідження. Вона обумовлена такими причинами, як:

- а) радикальність змін у формах комунікації, котрі відбуваються в комунікативному просторі Інтернету, необхідність науково-соціологічного осмислення цих змін;
- б) висока привабливість комунікативних можливостей Інтернету для різноманітних користувачів і, як наслідок цього, лавинноутворення зростання цього комунікативного простору;
- в) суттєві характеристики інформаційного простору, як комунікативного простору якостей Інтернету;
- г) недостатня розробка цієї теми в науковій соціологічній літературі.

Особливості формування інформаційного суспільства висвітлюються в працях І. В. Алексєєвої, Е. Л. Вартанової, А. Глинчикової, В. В. Емеліна, С. Э. Зуєва, Д. В. Іванова, Н. А. Іванова, В. А. Іноземцева, Э. Кіселевої,

Б. В. Кристального К. Е. Кузьміна, И. С. Мелюхіна, Л. В. Скворцова, А. Д. Урсула, Д. С. Черешкина та ін.

Проблематика вивчення Інтернет-комунікацій знаходиться в центрі уваги багатьох вітчизняних і закордонних дослідників, таких як О. Арестова, А. Алексеев, Ю. Бабаєва, О. Баксанський, Е. Белинска, М. Бергельсон, А. Войскунський, А. Жичкіна, Л. Землянова, Д. Иванов, Н. Карпинський, И. Клецкіна, Х.-Ю. Крисманські, В. Петрова, Д. Поспелов, А. Ракитов, Д. Репкін, В. Розін, В. Тарасов, Х. Рейнгольд та ін. У цих працях вивчаються проблеми спілкування та взаємодії користувачів в «Паутині», принципи самопрезентації особистості в глобальному спілкуванні, створення ідентичності у віртуальному просторі, особливості формування новоутворених віртуальних комунікацій.

Основою сучасного інформаційного суспільства є глобальна інформаційна інфраструктура – Інтернет, котра влючає в себе в якості найголовнішої складової людей – учасників Інтернет-комунікацій. Розповсюдження Інтернет-комунікацій активно впливає на соціальну структуру сучасного суспільства і слугує найважливішим фактором принципово нового суспільного процесу – віртуалізації суспільства.

Вся сукупність користувачів Інтернет, котрі складають Інтернет-простір, не є окремим суспільством і не має ознак субкультури, а для товариств, котрі утворюють групи навколо окремих ресурсів, відсутня перспектива перетворення у соціальні групи. В той же час, різні групи і субкультури можуть використовувати Інтернет, як засіб інтеракцій та комунікативного простору, котрий надає соціальним групам нові можливості комунікації та обміну інформацією.

Стосунки Інтернету із традиційними ЗМІ не є конкурентними, хоча постійні користувачі Інтернету більш вибагливі в своєму відношенні до традиційних ЗМІ – особливо до радіо й телебачення. Важливою характеристикою взаємовідносин між Інтернетом та цими ЗМІ, є використання останніми оперативної інформації, котра розміщується в Мережі, завдяки чому виникає її ретрансляція в будь який час на «офлайнкову» аудиторію.

Процес міжособистісного спілкування завдяки Інтернету протікає у формі комунікації, переважно вербального характеру. Важливими специфічними характеристиками Інтернет-комунікацій між комунікантами є фізична невідчуженість партнерів по спілкуванню, обмеження, на сьогоднішній день, можливості використання невербальних комунікативних засобів, можливість відстрочки реакцій на звернення, високий ступінь соціального незнання спілкування, підвищена динамічність інтеракцій, наявність великого розмаїття можливостей комунікації, можливість фіксації зроблених висловлювань. Всі ці особливості присутні у віртуальному характері Інтернет-комунікацій.

Положення індивіда, як члена товариства, характеризується традиційними категоріями статусу в системі відносин товариства і соціальної ролі.

Заміна реальних імен псевдонімами (нікнеймами) в Інтернет-комунікаціях переслідує мету ідентифікації і самопрезентації.

Мотиваційну основу створення віртуальних особистостей складає потреба в покращенні своєї Я-концепції шляхом приближення свого соціального «Я» до ідеального «Я». Соціальні причини діяльності по створенню віртуальних особистостей регламентує саме віртуальна природа Інтернет-простору, чим обумовлена реконструкція особистої соціальної ідентичності для значної частини користувачів і представляє собою більш складну задачу, ніж створення нової ідентичності у вигляді віртуальної особистості.

Перспективою подальших досліджень є одержання емпіричних даних щодо специфічних рис спілкування через Інтернет.

Хоменко С. В.,

старший викладач кафедри слов'янської та романо-германської філології Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, м. Київ, Україна

Панченко А. М.,

студентка кафедри слов'янської та романо-германської філології Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського, м. Київ, Україна

СВОБОДА СЛОВА ТА ПРАВА ЛЮДИНИ В ОКУПОВАНОМУ КРИМУ

Свобода слова – це той принцип, який гарантує кожній людині право виражати свої думки, ідеї, переконання без певних обмежень. Це цілкове право, що закріплюється в багатьох міжнародних документах про можливості людини. Саме свобода слова відіграє ключову роль в забезпеченні демократії та вільного суспільства, адже саме це дає йому можливість бути вільним, виражати різні точки зору та шукати правду. Свобода думки та слова сприяє інтелектуальному і культурному розвитку, що уособлює розвиток нації. Для раціонального функціонування свобод висловлювання має бути збалансованою з урахуванням прав людини і безпекою суспільства.

«Основний Закон України визначив, що Україна є суверенною й незалежною, демократичною, соціальною, правовою державою, суверенітет

якої поширюється на всю її територію. Україна є унітарною державою, її територія в межах існуючого кордону є цілісною і недоторканною» [2, с. 22]. Російська Федерація цинічно порушила ці положення Конституції України, посягнувшись на територіальну цілісність України.

Загальновідомо, що після наслідків подій 2014 року населення Кримського півострова стикнулося з утисками свободи слова та можливості відкрито висловлювати свої думки та ідеї. У той час, коли росія здійснила військовий переворот у Криму та силою взяла під свій контроль українські території, багато громадян відчуло зміну влади і фатальні наслідки такого управління. Відбулися абсолютні порушення прав людини, які насамперед були спрямовані проти релігійних та національних меншин, активістів та військовослужбовців, що стояли на захисті України. Чимало громадян від того часу і до цих пір не можуть захистити свої права. Саме тому питання свободи слова в Криму є дуже складним та болючим для всіх категорій населення. «Захист прав людини на тимчасово окупованих територіях України є складною задачею, оскільки ситуація порушення прав людини в цих районах є серйозною. Незаконна окупація призводить до численних порушень, таких як насильство, прояви знущання, профілактичні затримання, обмеження свободи слова та вираження думки, обмеження доступу до медичної допомоги та освіти, інші форми дискримінації та перешкоджання у виконанні основних прав і свобод людини» [1, с. 9].

Відомо, що контроль над цими територіями відбувається росією, відповідно до цього виникають складнощі не лише із вираженням думок, а й з проблемами прав людини в цілому. З інсайдерських джерел можна дізнатися про обмеження вольності особистості, переслідування журналістів, тиск на ЗМІ. Це все підпорядковується суворому режиму російської влади, яка відверто обмежує можливість отримати достовірну та правдиву інформацію про те, що відбувається у світі поза межами панування імперського режиму.

Лідери думок, що розслідують порушення людського права, або ті, які відкрито критикують владу Кремля, часто страждають від тиску з боку керівництва, а саме піддаються затриманню, фальсифікації юридичних справ, а також стають жертвами фізичних нападів. Прикладом цього можуть бути випадки закриття незалежних ЗМІ, які змушені були припинити свою діяльність через погрози або ж навіть через неможливість жити далі, висвітлюючи правду і боротися з офіційною пропагандою росії.

Низка подібних ситуацій сприяє перешкоджанню вільного поширення правди, інформації і є свідченням того, як саме порушуються права та свободи українців.

Попри всі обмеження українська влада та багато міжнародних організацій, таких як Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй, неодноразово висловлювали осудливі вирази щодо тотальних порушень прав людини, які відбуваються в умовах окупації. Дотримання прав людини – є основним завданням у зв'язку держави і його громадянина, вільне дотримання цих прав є запорукою міцного, свідомого суспільства, яке здатне боротися за чистоту інформаційного середовища. Взаємини державних установ і членів суспільства повинні забезпечувати реальне гарантування належних громадянину прав і свобод, надійний правовий захист у разі їх порушень, яке відображається у правовому становищі людини і громадянина.

«Інформаційна політика щодо деокупації Криму має спрямовуватися на молоде покоління з використанням інтернет-платформ та соціальних мереж. На цей час експерти констатують недостатню присутність кримської тематики в українському інформаційному просторі у порівнянні з інформацією про тимчасово окуповані території Донецької та Луганської областей» [3, с. 48].

Загалом, проблема з правами людини та свободою слова на окупованих територіях України є надзвичайно важливою, вона вимагає уваги та рішучих дій організації міжнародних партнерів для того, щоб захистити прав людини та забезпечити свободу слова на цих територіях. Важливо вносити законодавчі зміни та удосконалення правового середовища, що регулює свободу слова і захищає журналістів. Для цього не варто забувати про надання захисту та підтримки активістам, що працюють у складних умовах, адже це може допомогти зберегти незалежність ЗМІ та громадянську активність.

Список використаних джерел

1. Волошин С. В., Коба. М. М. Захист прав людини на тимчасово окупованих територіях України згідно міжнародних конвенцій. *Молодий вчений*. 2023.
2. Іляшко О. О. Особливості правового регулювання прав та свобод людини на тимчасово окупованих територіях України. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І Вернадського. Серія: Юридичні науки*. 2020. № 31.70. С.19–25.
3. Корнат Л. Я., Корнат О. Я. Державна політика деокупації Криму: ключові результати та перспективи. 2021.

Шкуренко О. М.,

*студентка кафедри журналістики та міжнародних відносин
Київського університету культури*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА ДЕОКУПАЦІЇ КРИМУ: КЛЮЧОВІ РЕЗУЛЬТАТИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ

У 2014 році розпочалася агресивна діяльність Росії проти України, це призвело до окупації частини її території – Автономної Республіки Крим. Державою-агресором виступила саме Росія, яка гарантувала територіальну цілісність України за «Меморандумом про гарантії безпеки у зв'язку з приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї» від 1994 року. Інші країни-гаранти не вжили ефективних заходів для захисту територіальної цілісності України. У відповідь, парламент України визнав невизнання анексії та обіцяв продовжувати боротьбу за повернення Криму, незалежно від викликів і тривалості цього процесу. Внаслідок окупації Криму Україна втратила вплив на ситуацію в регіоні, проте українська влада намагається знайти механізми для повернення контролю над півостровом і відновлення територіальної цілісності країни.

Окупація та анексія Кримського півострова стали важливим політичним та управлінським випробуванням для України, внаслідок чого країна виявилася неготовою до вторгнення Росії та безсильною управлінською. Це мало незворотні наслідки для української політики стосовно Криму, з реакцією, яка була запізнілою, неадекватною та часто безпорадною. На початку окупації, зусилля України спрямовувалися на формування позиції світової спільноти стосовно невизнання анексії Криму Росією та на лобювання міжнародних санкцій проти РФ. Однак з часом ситуація істотно змінилася. Україна прийняла закони та підзаконні акти, створила відповідні структури та посади для впровадження державної політики стосовно Криму.

Закріплено правовий режим для тимчасово окупованих територій, встановлено дату початку окупації (20 лютого 2014 року) та визначено правові відповідальності за порушення прав і свобод громадян на окупованих територіях. Упроваджено перелік заходів, які можна визначити як політику деокупації, надаючи відповідальність Російській Федерації за порушення прав і свобод громадян відповідно до міжнародного права.

Один із напрямків політики деокупації Криму передбачає активне залучення міжнародної спільноти для вирішення цього питання. Верховна Рада України звернулася до ООН, Європейського Парламенту,

Парламентської Асамблеї Ради Європи, Парламентської Асамблеї ОБСЄ щодо порушень прав і свобод людини в Криму, викликаних окупацією. В цьому зверненні вказано на незаконні арешти, зникнення, тортури та переслідування за національною ознакою, порушення свободи висловлення, прав на освіту, свободу совісті та віросповідання, а також права приватної власності та підприємницької діяльності.

Україна успішно мобілізувала міжнародну підтримку проти окупації Криму. Організації та країни, включаючи ООН, ЮНЕСКО, НАТО, Раду Європи, ЄС, США, Канаду, та Австралію, прийняли рішення та санкції, засуджуючи окупацію і анексію Криму. ООН сформувала коаліцію в підтримку України, а Генеральна Асамблея ООН прийняла резолюції, осуджуючи мілітаризацію та порушення прав людини в Криму.

Політика деокупації Криму відчутно змінилася під впливом різноманітних громадських ініціатив. Транспортна блокада, ініційована активістами, призвела до проблем із енергопостачанням півострова, що викликало прийняття відповідних законодавчих рішень щодо обмеження поставок товарів з окупованої території. Влада також сприяла акціям кримськотатарських та українських організацій в сферах енергетики та торгівлі, включаючи блокаду водопостачання на окупованій території, що негативно впливає на економіку та емоційний стан людей в Криму. Захист цивільного населення в період окупації представляє собою важливий аспект міжнародного гуманітарного права та сфери прав людини.

Важливо зазначити, що захист цивільного населення в період окупації визнається одним із найважливіших аспектів міжнародного права. Згідно з міжнародним гуманітарним правом, держава-агресор зобов'язана дотримуватися норм та принципів, які гарантують права та безпеку громадянського населення на окупованій території.

Невиконання Росією міжнародних зобов'язань у забезпеченні прав та свобод громадян на окупованій території може бути кваліфіковане як військовий злочин. Порушення міжнародного гуманітарного права та прав людини на окупованій території ставлять під загрозу життя та гідність людей і вимагають відповідальності перед міжнародними судами. Дослідження цього питання є важливим як науково, так і практично. Воно сприяє виявленню та документуванню порушень, формуванню міжнародного обґрунтування для втручання та нагадує про необхідність відновлення міжнародного порядку та справедливості.

Формування ідентичності в умовах глобалізації та транзиту є складним процесом, особливо в поліетнічних та поліконфесійних спільнотах, таких як Крим. Завдяки безпосередньому та опосередкованому впливу Росії, процес формування української громадянської ідентичності на півострові

гальмувався, і кримська ідентичність мала складну структуру, де домінувала російська ідентичність. Українська ідентичність на півострові базувалася на етнічному та частково громадянському складнику, але в цілому знаходилась під впливом російської мови та культури. Кримськотатарська ідентичність виглядала більш консолідованою з поєднанням етнічного, релігійного та мовного складників.

Після російської окупації відбулися серйозні зміни в самоідентифікації кримчан. Російська політика спрямована на залякування та переслідування прокремлівських позицій призвела до «розмиття» та загрози зникненню української ідентичності.

Однак процес окупації Криму призвів до серйозного руйнування культурної спадщини кримськотатарського народу. Наприклад, Хан-Сарай, резиденція кримських ханів у Бахчисараї, була зруйнована в результаті насильницького відновлення. Зокрема, обмеження прав кримських татар на вивчення рідної мови у школах обмежилося факультативним вивченням, а кількість національних класів значно скоротилася. Окупація також призвела до виїзду з Криму вільних незалежних ЗМІ, порушення міжнародних норм, заміщення населення, зокрема кримських татар, та спроби стимулювання депортації проукраїнської частини населення. Більшість журналістів та активістів були змушені залишити півострів.

Останні 11 років головним завданням національного кримськотатарського руху є деокупація Криму, боротьба за політичні права громадян України в окупованому регіоні, збереження та виживання кримськотатарського народу в умовах окупації. Протидія асиміляції та втраті ідентичності, захист територіальної цілісності та суверенітету України є пріоритетними напрямками розвитку української держави.

Україна вибрала політико-дипломатичний шлях для деокупації Криму, використовуючи різні сфери діяльності, такі як політична, дипломатична, правова, соціально-гуманітарна, культурно-інформаційна. У цьому процесі представники національного кримськотатарського руху активно беруть участь, роблячи свій внесок на різних рівнях, як у всій країні, так і на міжнародному рівні. У період окупації Криму одним з найважливіших завдань для української влади була проблема врегулювання статусу та надання допомоги особам, які були змушені під тиском окупації виїхати з окупованих територій.

На виконання цих законів була створена Єдина інформаційна база даних про внутрішньо переміщених осіб, що взяла на облік мільйони переселенців з тимчасово окупованих територій. У контексті деокупації Криму українська влада запровадила санкції як спосіб протидії окупації АРК, формалізувавши їх за допомогою закону «Про санкції». Ці заходи

були спрямовані на протидію діям, які створюють загрози національним інтересам України та її суверенітету.

Україна також звернулася до міжнародних організацій та спільноти з проханням підтримати територіальну цілісність країни та засудити окупацію Криму. Відзначено, що міжнародна спільнота ухвалила рішення на підтримку України та засудила анексію Криму. Також важливими були дії громадських організацій, таких як транспортна блокада Криму, яка спричинила проблеми з енергопостачанням та іншими сферами на півострові, але при цьому викликала реакцію влади та сприяла ускладненню дій окупаційного режиму.

Висновок. Після окупації Криму Росією відбулися значущі трансформації у самоідентифікації кримчан. Російська політика, спрямована на залякування та переслідування прокремлівських позицій, призвела до «розмиття» та загрози зникнення української ідентичності, зокрема серед тих, хто піддавався впливу російського режиму. Однак українці та кримські татари намагаються зберегти свою етнічну, релігійну, культурну та мовну ідентичність. В наш час регіональна ідентифікація кримчан, особливо молоді, може відіграти ключову роль у майбутній деокупації півострова. Конфронтація регіональної ідентичності з російською громадянською може визначити динаміку та характер майбутнього процесу.

Список використаних джерел

1. Крим після анексії. Державна політика, виклики, рішення та дії. Біла книга / Тищенко Ю., Каздобіна Ю., Гучакова Т., Смірнов О., Горобчишина С., Дуда А. ; за заг. ред. Ю. Тищенко. Київ : ТОВ «Агентство» Україна», 2016. 148 с.
2. *Кримська платформа*. Офіційна сторінка. URL: <https://crimea-platform.org/about>
3. Кулеба Д. Кримська платформа – це новий інструмент, який формує архітектуру регіональної і глобальної безпеки. *Офіційна сторінка Міністерства закордонних справ України*. URL: <https://www.kmu.gov.ua/newsdmitro-kuleba-krimaska-platforma-ce-novij-instrument-yakij-formuye-arhitekturu-regionalnoyi-i-globalnoyi-bezpeki>
4. Про боротьбу за звільнення України. Декларація № 1139-VII від 20.03.2014. *База даних «Законодавство України»*. Верховна Рада України. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1139-18>

Юксель Г. З.,

кандидат філологічних наук, доцент,

доцент кафедри журналістики

Таврійського національного університету ім. В. І. Вернадського

МЕДІЙНА СИСТЕМА КРИМУ ДО 2014 РОКУ

На початку 1990–х рр. у кримському медійному середовищі спостерігається своєрідний «вибух» кількості ЗМІ.

Відбувся розвиток державного телебачення, на якому спочатку відкрилася українська редакція, потім – кримськотатарська та міжнародна. З'являються нові телевізійні канали, з яких першим був ТРК «Чорноморська». Розвиваються друковані ЗМІ, створено нові редакції газет «Крымский комсомолец», перейменованій пізніше на «Південний кур'єр», «Авдет» («Повернення»), «Кримська світлиця», «Кримський вісник», «Первая крымская».

Завдяки відкритості суспільства, з одного боку, виникла можливість для швидкого розвитку в інформаційній сфері Криму, а з іншого – створення умов для безконтрольного втручання та проведення різноманітної пропагандистської роботи всередині півострова.

Цілком природно, що функціонування медійної сфери в Автономній Республіці Крим та м. Севастополь регламентувалося офіційним, єдиним українським законодавством та чинними нормативно-правовими актами щодо ЗМІ. Для відкриття всеукраїнського електронного ЗМІ (радіо, телебачення, інформаційні агенції) були потрібні дозволи Національної Ради України з питань телебачення і радіомовлення (м. Київ), для кримських друкованих ЗМІ – реєстрація у відповідних відділах Міністерства юстиції АР Крим (м. Сімферополь). У структурі Ради Міністрів АР Крим був створений та функціонував Республіканський Комітет з інформації (надалі – Рескомінформ).

На території півострова працювали державні, комунальні, приватні українські кримські ЗМІ, вели роботу представництва або власні кореспонденти міжнародних ЗМІ («Радіо Свобода», ВВС, «Франс-прес», «Reuters», «TRT» та ін.).

У 2009 р. у Криму функціонувало 86 телерадіоорганізацій, у тому числі: 14 телекомпаній ефірного мовлення, 44 кабельні телекомпанії, 1 ефірно-кабельна телекомпанія. У Криму працювали одна державна телерадіокомпанія ДТРК «Крим», 7 комунальних і 78 – приватних радіоредакцій.

Кількість ЗМІ напередодні окупації – 1319 одиниць

Напередодні окупації, у 2012 р., за даними Республіканського комітету з інформації Ради Міністрів АРК, у Криму було зареєстровано 79 місцевих

телерадіоорганізацій, із них 13 телевізійних ефірних, 14 FM радіостанцій, 39 студій кабельного телебачення, 7 ефірно-кабельних телерадіокомпаній та ін. Крім того, здійснювали діяльність 6 інформаційних агентств. Також в Криму було зареєстровано 1240 друкованих періодичних видань: 999 газет, 175 журналів, 30 бюлетенів, 33 збірники, 2 календарі, 1 дайджест.

Мовне питання. Кількість україномовних та кримськотатарських ЗМІ в Криму, на жаль, була значно меншою у порівнянні з російськомовними. До окупації мовного дослідження в Криму із 1317 газет АРК – 910 (69,1 %) газет, які потрапили до дослідження, виходили виключно російською мовою. 212 газет (16,1 %) публікували матеріали російською та українською (з переважанням першої) мовами. 15 газет виходили російською і кримськотатарською мовами (у різних поєднаннях); 11 газет виходили російською та мовами малих народів/національних меншин Криму (грецькою, вірменською тощо); 13 – російською та іноземними мовами (англійською, німецькою, арабською); ще 3 – різними мовами національних меншин/корінних народів (німецькою з російською, англійською, кримськотатарською, грецькою). Усього ж газет зі значною часткою російської мови було 42 одиниці (3,2 %). Загальна частка газет із російською мовою публікацій становила 88,3 %.

Українською мовою друкувались видання «Слово Севастополя», «Дзвін Севастополя», «Думка», «Кримське слово». Функціонували ЗМІ Міністерства оборони України – газети «Флот України» та ТРК «Бриз». Інформацію українською мовою надавали сайти «Українське життя Севастополя», агенція громадських та політичних новин «Медіа-Крим». Найвідоміша україномовна газета «Кримська світлиця» Криму була заснована Всеукраїнським товариством «Просвіта» імені Тараса Шевченка і Міністерством культури України 1992 році. До газети українською мовою входили додатки «Спорт», молодіжний додаток «Будьмо!», які виходили за сприяння та допомоги Республіканського комітету з питань інформації Ради Міністрів АРК.

У структурі ДТРК «Крим» функціонувала українська редакція, яка створювала телевізійні програми українською мовою, на державному радіо виходили дитяча програма «Чарівний Кужелик», суспільно-політична програма «Млин», культурна програма «Рідна хата». Офіційне видання Верховної Ради Криму «Крымские известия» («Кримські відомості») мало тематичний додаток «Діалог», який також виходив державною українською мовою.

На півострові функціонували національні кримськотатарські ЗМІ, відкриття яких стало можливим після повернення кримськотатарського народу наприкінці 1980-х років на історичну Батьківщину з місць

депортації (1944 р.). На початок 2010 р. в Рескомінформі було зареєстровано 35 кримськотатарських національних газет і часописів, засновниками яких були творчі колективи, громадські організації, комерційні структури, приватні особи. У 2012 р. фактично регулярно виходили такі найвпливовіші суспільно-політичні кримськотатарські газети і журнали: «Голос Крыма», «Къырым», «Полуостров» («Півострів»), «Яны Дюнья» («Новий світ»), «Авдет» («Повернення»), часописи «Йылдыз» («Зірка»), жіночі видання «Ненкеджан», журнал «Арзи». У Судаку виходив додаток до місцевої муніципальної газети кримськотатарською мовою «Сувдакх сеси» («Голос Судака»). У різні часи створювалися новинні інформаційні проекти, серед яких інформаційні проекти «Алеми Меденіет» («Світ культури»), «Крим та кримські татари», «Кримськотатарська кухня» та багато інших.

У 2005 році відкрилась інформаційна агенція «Кримські новини», в 2006 – радіо «Мейдан», а в 2009 році запрацював приватний кримськотатарський телеканал АТР.

Окремо слід зазначити, що в Криму були досить потужні кореспонденти та структури загальноукраїнських ЗМІ, таких як газета «День», «Зеркало тижня», «Урядовий кур'єр», «Голос України», радіо «Свобода», УКРІНФОРМ, УНІАН.

Важливу роль у функціонуванні та розвитку незалежних ЗМІ в Криму здійснювали кримські недержавні інституції: Комітет з моніторингу свободи преси в Криму, Кримська організація «Незалежна медіа-профспілка України», «Інформаційний прес-центр».

Активним джерелом інформації щодо протидії корупції в державних органах влади був і є потужний кримський медіа-ресурс «Центр журналістських розслідувань», який в 2014 році був захоплений і сьогодні працює в місті Києві.

Напротивагу демократичним незалежним і державним ЗМІ в Криму функціонувало ряд проросійських ЗМІ, які фактично здійснювали публічні напади на українську державність, розпалювали міжнаціональну ворожнечу. Серед них можна назвати такі друковані ЗМІ «Крымское время», «Крымская правда» та інші російськомовні видання, що тиражувалися масовими накладами і масово поширювалися, у тому числі на територіях Української Православної Церкви (Московського Патріархату).

Список використаних джерел

1. Юксель Г. З. Кримська інформаційно-медійна парадигма в контексті окупації півострова (лютий 2014 – лютий 2022 рр.). *Трансформація*

медійної сфери та інформаційна політика України : монографія. Київ : ТОВ «Видавничий дім «АртЕк». 2023. 564 с.

2. Березовець Т. Анексія: Острів Крим. Хроніки «гібридної війни». Київ : Брайт-Букс, 2015. 392 с.

3. Война на всех частотах: Россия вводит цифровое вещание в Крыму, Украина расширяет свое. URL: <https://ru.krymr.com/a/29096497.html> (дата звернення: 01.06.2022).

4. Вплив на українську ідентичність в Криму. Витяг з дослідження. Регіональний центр з прав людини. Київ, 2021. 34 с. URL: https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2021/12/vplyv-na- ui-v-krymu_logo.pdf (дата звернення: 27.09.2022).

5. Гаагский трибунал признал оккупацию Крыма войной между Украиной и РФ. Спектр-Новости. 24.11.2019. URL: (дата звернення: 24.06.2022).

6. Гай-Нижник П. Окупація та анексія Криму Російською Федерацією у 2014 р. як акт агресії проти України: перебіг вторгнення і свідчення міжнародного злочину. *Гілея: наук. вісник*. 2017. No 118. С. 110–125.

7. Свобода слова і преси в Криму (лютий 2014 – листопад 2015 рр.). Київ : М-во інформ. політики України, 2015. 19 с.

8. Свобода слова как жертва. Цензура вследствие конфликта России и Украины. Киев, 2016. 32 с.

9. Семена М. Крымский репортаж. Хроники оккупации Крыма (2014–2016 гг.). Київ : ДП «Нац. газ.-журн. вид-во», 2017. 928 с.

10. Средства массовой информации, учрежденные Советом Министров Республики Крым. URL: <https://rk.gov.ru/ru/structure/77> (дата звернення: 01.08.2022).

11. Стан свободи слова на тимчасово окупованій території Криму в зв'язку з агресією Російської Федерації. URL: https://mip.gov.ua/files/pdf/Crimea_Print_Ukr-new-4.pdf (дата звернення: 01.08.2022).

Наукове видання

УКРАЇНСЬКИЙ КРИМ: 10 РОКІВ ОКУПАЦІЇ

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ МІЖНАРОДНОГО КРУГЛОГО СТОЛУ

20 лютого 2024 року

Дизайн обкладинки *Валерія Савельєва*
Технічний редактор *Оксана Гринюк*
Верстка *Юлія Семенченко*

Підписано до друку 21.02.2024 р.
Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк цифровий. Ум. друк. арк. 3,95. Обл.-вид. арк. 3,93.
Тираж 150 прим. Замовлення № 14-03/19.

Відділ реалізації. Тел.: (067) 542-08-01. E-mail: info@book.sumy.ua
ПФ «Видавництво “Університетська книга”»
40000, м. Суми, площа Покровська, 6
Тел.: (0542) 65-75-85. E-mail: publish@book.sumy.ua
www.book.sumy.ua, newlearning.com.ua

Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 7461 від 05.10.2021
Віддруковано на обладнанні ПФ «Видавництво “Університетська книга”»